

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Diplomová práce

Rozvod manželství s mezinárodním prvkem

Eliška Dlouhá

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Eliška DLOUHÁ**
Osobní číslo: **R17M0025P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Rozvod manželství s mezinárodním prvkem**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Mezinárodní rodinné právo a jeho prameny
3. Rozvod mezinárodního manželství
4. Srovnání české a německé právní úpravy
5. Judikatura
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

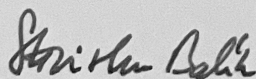
Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Petr Ptáček

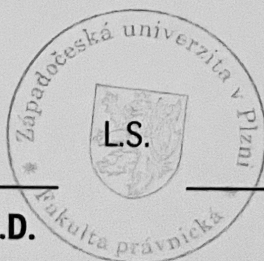
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni v březnu 2022

Eliška Dlouhá

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé diplomové práce Mgr. Bc. Petru Ptáčkovi za odborné vedení a cenné rady. Dále bych tímto chtěla poděkovat své rodině za pomoc a podporu v průběhu studia.

Obsah

Rozvod manželství s mezinárodním prvkem	1
1. Úvod	1
2. Mezinárodní právo rodinné a jeho prameny	3
2.1. Vnitrostátní právní předpisy	4
2.2. Předpisy práva Evropské unie	6
2.3. Mezinárodní smlouvy	7
2.3.1. Haagská konference o mezinárodním právu soukromém	7
3. Rozvod manželství s mezinárodním prvkem	8
3.1. Rozvod manželství	8
3.1.1. Procesní aspekty rozvodu manželství	10
3.1.2. Rozhodné právo	10
3.2. Obecně k poměrům smíšeného manželství	13
3.2.1. Uzavření smíšeného manželství	14
3.2.1.1. Vývoj sňatečnosti a rozvodovosti v České republice	15
3.2.1.2. Kolizní úprava manželství v České republice	15
3.2.1.3. Kolizní úprava v EU	17
3.2.1.4. Mezinárodní smlouvy	18
3.3. Rozvod s občanem Evropské unie	19
3.3.1. Nařízení Brusel II bis	20
3.3.1.1. Struktura	20
3.3.1.2. Působnost	21
3.3.1.3. Příslušnost soudů ve věcech manželských	22
3.3.1.4. Uznání a výkon cizích rozhodnutí	23
3.3.2. Nařízení Řím III	24
3.3.2.1. Určení rozhodného práva podle nařízení Řím III	25
3.3.3. Kolizní nástrahy smluveného majetkového režimu manželů	25
3.3.4. Poměry k dětem	26
3.3.4.1. Příslušnost soudu	27
3.4. Rozvod občanem třetí země	28
3.4.1. Kolizní normy	28

3.4.2. Hraniční určovatelé	29
3.4.2.1. Státní příslušnost	29
3.4.2.2. Kritérium obvyklého pobytu	30
3.4.2.3. Proměnlivost hraničního určovatele	30
3.4.3. Volba rozhodného práva	31
3.4.4. Výhrada veřejného pořádku	31
3.4.5. Zpětný a další odkaz	32
3.4.6. Rozvod manželství v ZMPS	32
3.4.7. Rozvod manželství dle mezinárodní smlouvy	33
3.4.8. Výsledky dotazníku	35
3.4.9. Mezinárodní únos dítěte jako důsledek rozvratu mezinárodního manželství	37
4. Srovnání české a německé právní úpravy	40
4.1. Kolizní normy a rozhodné právo	42
4.1.1. Kolizní úprava osobních a majetkových poměrů manželů	43
4.1.1.1. Právní úprava v České republice	43
4.1.1.2. Právní úprava v Evropské unii	45
4.1.1.3. Mezinárodní smlouvy	46
5. Judikatura	47
5.1. Judikatura SDEU	47
5.1.1. Rozsudek ve věci C-289/20 - Obvyklé bydliště manžela – Rozvod	47
5.1.2. Rozsudek ve věci C-930/19 État belge ze dne 2. září 2021 - Právo pobytu v případě domácí násilí	49
5.2. Judikatura ČR	50
5.2.1. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 21 Cdo 4096/2016	50
5.2.2. Nález Ústavního soudu II. ÚS 378/17-3, 9. 5. 2017	50
6. Závěr	52
Abstrakt	54
Klíčová slova	54
Abstract	55
Keywords	55
Seznam zkratk:	56
Seznam použitých zdrojů	57

1. Úvod

Téma mojí diplomové práce je rozvod manželství s mezinárodním prvkem. Téma je dle mého názoru v dnešní době velmi aktuální, když se vlivem globalizace stále navyšuje počet manželství, ve kterých se vyskytuje mezinárodní prvek. Téma rozvodu mezinárodních manželství, byť se s ním setkává stále více lidí, není v současné době v odborné literatuře samostatně upraveno. Jedním z cílů této práce proto bude určitá analýza tématu po teoretické stránce a dále po praktické stránce, kdy práce bude zahrnovat i určitý průzkum názoru laické veřejnosti a rozbor vybrané judikatury.

V jednotlivých státech se může vlivem rozdílných kulturních hodnot hmotněprávní úprava rodinného práva značně lišit. Rozdílné pojetí rodinného života, různé náboženské vyznání, jazyková bariéra a podobné problémy, které v takových smíšených manželství vyvstávají, u jednotlivých partnerů mohou vést až k rozvratu manželství a potřebě rozvodu. Odtud vzniká větší potřeba, než byla kdykoliv v minulosti kolizní úpravy v oblasti rodinného práva. Sjednocováním kolizních norem se posiluje právní jistota jednotlivých účastníků a mezinárodní právo soukromé, kam úprava mezinárodního rodinného práva bezpochyby patří, je v současné době nejrychleji se rozvíjející oblastí soukromého práva v Evropské unii.¹

Předmětem této práce je rozebrat téma rozvodu manželství s mezinárodním prvkem. Manželstvím s mezinárodním prvkem se přitom myslí manželství dvou příslušníků rozdílných států, kdy cizím mezinárodním prvkem se myslí právě manžel, uzavření manželství v cizí zemi nebo vypořádání společného jmění manželů, když se nemovitosti manželů nacházejí v zahraničí.

Metody, které při zpracování práce použiji je metoda deskriptivní. Ve své práci také použiji metodu srovnávací, kdy se zaměřím na srovnání s právní úpravou jiného evropského státu.

Úvodem mé práce se zaměřím na mezinárodní právo rodinné a jeho prameny. Práci tak lépe můžu zařadit do právního odvětví, což napomůže lepší orientaci v materii, která je tématem této práce. V následující kapitole se už budu zabývat rozbohem mezinárodního rozvodu manželství jako takového. V rámci této kapitoly rozeberu úpravu vnitrostátní z pohledu hmotného práva a z pohledu

vnitrostátní kolizní úpravy, dále se budu zabývat rozvodem manželství v rámci Evropské unie a rozvodem manželství s občanem třetí země. Dále jsem do této kapitoly zařadila i rozbor dotazníku, jehož cílem bylo zjistit, jak rozvod manželství s mezinárodním prvkem vnímá veřejnost. V následující kapitole se budu komparativní metodou zabývat rozdílem v úpravě české a německé právní úpravy. V poslední kapitole pak rozeberu vybranou judikaturu.

Uvedené téma práce jsem si zvolila, protože je to téma poměrně zajímavé, v běžném životě se s ním lze setkat, ať už z osobní zkušenosti, či ze zkušenosti někoho blízkého. Dále je to dle mého názoru téma poměrně aktuální vzhledem k počtu uzavřených manželství s mezinárodním prvkem. Cílem této práce je přiblížit čtenářům uvedenou problematiku.

2. Mezinárodní právo rodinné a jeho prameny

V úvodu této práce se budu věnovat pramenům mezinárodního práva soukromého. Vzhledem k velkému počtu formálních pramenů práva je alespoň jejich základní rozřídění důležité pro orientaci v materii, kterou budu v práci rozebírat dále.

Mezinárodní rodinné právo je součástí mezinárodního práva soukromého. Mezinárodní právo soukromé (dále také jen „MPS“) lze definovat jako soubor právních norem, které upravují soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem.² Slovo mezinárodní prvek, které je užitě i v názvu této práce může být nahrazeno i výrazy cizí nebo zahraniční prvek. MPS je součástí vnitrostátního práva, kdy si každý stát tuto oblast upravuje samostatně. Setkáváme se tak např. s českým mezinárodním právem soukromým i německých právem soukromým, jejichž dorváním se budu v závěru práce také zabývat. MPS upravuje vztahy, které přesahují státní hranice, nejde o ucelený systém mezinárodních norem, nelze sem tak řadit například český občanský zákoník, protože ten souží k úpravě vnitrostátních poměrů. Pokud by však kolizní norma MPS určila použití našeho právního řádu jak rozhodného práva, tak se na tento konkrétní případ s cizím prvkem tyto normy hmotného práva použijí.

S ohledem na výše definované MPS můžeme mezinárodní rodinné právo definovat jako oblast práva upravující rodinné poměry se zahraničním prvkem. Zařadíme sem otázky zabývající se manželstvím, registrovaným partnerstvím, poměrem mezi rodiči a dětmi, poručenstvím nebo rodičovstvím. Cizí prvek se v soukromoprávních vztazích vyskytuje tehdy, když jeden ze subjektů právního poměru má vztah k zahraničí např. účastníkem je cizinec nebo osoba s obvyklým pobytem v zahraničí nebo tehdy, když má vztah k zahraničí předmět právního poměru např. předmět, kterého se právní vztah týká, je umístěn v zahraničí. Dále tehdy, když právní poměr vznikl nebo má nastat v cizině. Případně tehdy, když se vztah k zahraničí souvisí s jiným hlavním poměrem, pokud se tento hlavní poměr řídí právem cizího státu.³

---

² ONDŘEJ, Jan. Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní, 5., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 491 s. ISBN 978-80-7380-506-7. S. 28

³ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní právo soukromé. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0, s. 24.

Zatímco v minulosti se MPS považovalo za záležitost pouze majetných lidí, kteří si mohli dovolit pobývat v zahraničí a vstupovat tak do různých mezinárodních soukromoprávních vztahů, dnes je situace odlišná. Svět je vlivem globalizace mnohem více propojený, než kdy v minulosti byl. Tím spíše na území EU, která nabízí lehčí a efektivnější pohyb lidí a služeb například v rámci zahraničního studia nebo pracovního uplatnění. Všechny tyto okolnosti souvisejí s nárůstem mezinárodních sňatků a přirozeně také nárůstem mezinárodních rozvodů v posledních desetiletích.

Vnitrostátní úprava rodinného práva hmotného je vlivem historických a kulturních rozdílů v různých zemích od sebe značně odlišná. Různé právní řády tedy mohou různou problematiku, tím spíše problematiku rozvodu manželství řešit různými způsoby. Z tohoto důvodu vznikla potřeba systému MPS, který určí rozhodné právo, příslušný soud a zároveň uznání a výkon rozhodnutí na území cizích států. Na území EU, kde jednotlivé státy spojuje společná křesťanská a kulturní tradice je situace o něco přehlednější, jednotlivá právní úprava od sebe není tak diametrálně odlišná a v rámci EU existuje snaha o vytvoření koordinovaného systému jednotlivých právních řádů. Z toho důvodu budu dále ve své práci rozlišovat i rozvod manželství v rámci EU a v rámci zbytku světa.

2.1. Vnitrostátní právní předpisy

Základní pramen mezinárodního práva soukromého a současně i mezinárodního rodinného práva u nás je zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém (dále jen „**ZMPS**“). Zákon účinný ode dne 1. 1. 2014 nahradil zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním. Tento zákon se použije v případě, kdy přímo použitelné předpisy EU nebo něco jiného nestanoví mezinárodní smlouvy, kterými je ČR vázána.

ZMPS je rozdělen do 9 částí. První část je obecná, zde zákon vymezuje předmět úpravy, postavení evropského práva a mezinárodních smluv, nutně použitelná ustanovení, výhradu veřejného pořádku a obcházení zákona.⁴ Ve druhé části najdeme obecná ustanovení mezinárodního civilního práva procesního. Pravomoc, ustanovení o řízení a ustanovení o uznání a výkonu cizích rozhodnutí.⁵ Třetí část obsahuje obecná ustanovení pro určování rozhodného práva. Patří sem kvalifikace, zpětný a další odkaz, předběžné otázky, zjišťování a používání zahraničního práva,

---

⁴ § 1-5 ZMPS

⁵ § 6-19 ZMPS

výjimečné a podpůrné určení rozhodného práva, nutně použitelná ustanovení jiného zahraničního práva, právní postavení cizinců a zahraničních právnických osob a vícenásobná nebo neurčitá státní příslušnost.⁶ Čtvrtá část je zvláštní, upravuje jednotlivé druhy soukromoprávních poměrů. Způsobilost mít práva a povinnosti, způsobilost k právním jednáním, právní jednání, zastoupení, promlčení, rodinné právo, registrované partnerství a obdobné poměry, věcná práva, dědické právo, práva duševního vlastnictví, cenné papíry, investiční nástroje a jiné listiny, závazková práva.⁷ V páté části je upravena právní pomoc ve styku s cizinou.⁸ Šestá část je zaměřena na řízení o úpadku.⁹ Sedmá část upravuje rozhodčí řízení a uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů.¹⁰ Osmá část obsahuje přechodná a závěrečná ustanovení,¹¹ a část devátá stanoví účinnost.¹²

Tento zákon z hlediska předmětu úpravy v § 1 upravuje v poměrech s mezinárodním prvkem:

- a) právním řádem kterého státu se řídí soukromoprávní poměry včetně používání jiných předpisů než určeného rozhodného práva,*
- b) právní postavení cizinců a zahraničních právnických osob v soukromoprávních poměrech,*
- c) pravomoc a postup soudů a jiných orgánů při úpravě poměrů uvedených v písmenech a) nebo b) a rozhodování o nich včetně postupu v řízení, jestliže je mezinárodní prvek jen v řízení samotném,*
- d) uznávání a výkon cizích rozhodnutí,*
- e) právní pomoc ve styku s cizinou,*
- f) některé záležitosti týkající se úpadku,*
- g) některé záležitosti týkající se rozhodčího řízení včetně uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.*

---

⁶ § 20-28 ZMPS

⁷ § 29-101 ZMPS

⁸ § 102-110 ZMPS

⁹ § 111-116 ZMPS

¹⁰ § 117-122 ZMPS

¹¹ § 123-124 ZMPS

¹² § 125 ZMPS

Pro české mezinárodní právo je samozřejmě významným vnitrostátním pramenem i Ústava a ústavní zákony. Z těchto ustanovení vycházejí zásady společenského a státního zřízení České republiky a jejich právního řádu, na nichž je nutné v případě uzavírání mezinárodních smluv a jiných obdobných pramenů mezinárodního práva bezvýhradně trvat. Tyto zásady jsou součástí tzv. veřejného pořádku a tvoří jakousi pomyslnou hranici, kterou nelze překročit.¹³

2.2. Předpisy práva Evropské unie

Smlouva mezi členskými státy Evropské unie a Českou republikou o přistoupení České republiky k Evropské unii vstoupila v platnost dne 1. května 2004.¹⁴ Pro ČR je tak závazné ustanovení čl. 288 SFEU, podle kterého jsou vydaná nařízení EU obecně závazná a použitelná ve všech členských státech, vydané směrnice jsou závazné pro každá členský stát, jemuž je směrnice určena co do výsledku, kterého má být dle směrnice dosaženo. Z rozhodnutí soudního dvora EU pak vyplynula zásada, že předpisy evropského práva fungují ve vztahu k vnitrostátním předpisům na zásadě aplikační přednosti k vnitrostátní právní úpravě členských států. SFEU tak vytvořila vlastní právní systém, který má zvláštní postavení v právním systému jednotlivých členských států.

Podle čl. 81 SFEU rozvíjí EU justiční spolupráci v občanských věcech s mezinárodním prvkem, která je založena na principu vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí členských států. Opatření zabývající se rodinným právem s mezinárodním prvkem přijímá Rada EU jednomyslně po konzultaci s Evropským parlamentem.¹⁵

Pro oblast mezinárodního práva rodinného se v současné době uplatňuje legislativní forma nařízení. Důležitá nařízení jsou hlavně nařízení Brusel II bis a nařízení Řím III, kterými se budu podrobněji zabývat v pozdějších kapitolách této práce.

---

¹³ § 4 ZMPS, KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní právo soukromé. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0, str. 54

¹⁴ 44/2004 Sb. m. s. Smlouva o přistoupení České republiky k Evropské Unii.

¹⁵ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní právo soukromé. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0, str. 64

2.3. Mezinárodní smlouvy

Dle článku 10 Ústavy jsou součástí právního řádu České republiky vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je ČR vázána. Pokud mezinárodní smlouva stanoví něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Mezinárodní smlouvy se dělí na dvoustranné a vícestranné a doplňují vnitrostátní a unijní předpisy v systému pramenů MPS. Většina dvoustranných smluv, kterými je ČR vázána, byla uzavřena v rámci tehdejší Československé socialistické republiky převážně s dalšími tehdy komunistickými státy. ČR a dnešní i Slovenská republika do těchto závazků vstoupily a jsou tak smluvními stranami dvoustranných mezinárodních smluv (dále jen „MS“).

2.3.1. Haagská konference o mezinárodním právu soukromém

Haagská konference mezinárodního práva soukromého se sídlem v Haagu je organizace, která se zabývá unifikací norem civilního mezinárodního práva procesního. V současnosti se tato organizace skládá celkem z 91 členů - 90 států a od roku 2007 i EU, ale díky tomu, že k úmluvám přistupují i nečlenské státy, činnost Haagské konference zahrnuje více než 150 zemí po celém světě. Počátky Haagské konference sahají do roku 1893, kdy se delegáti ze 13 států sešli v Haagu, aby vyřešili problémy související se vztahem k rozhodnému právu nebo uznávání a výkon rozhodnutí v oblastech civilního práva. Od jejího vzniku bylo pod záštitou Haagské konference přijato více než 40 úmluv a nástrojů s cílem posílit právní jistotu pro jednotlivce a společnost. Pro tento účel se několikrát ročně konají setkání.

Významné smlouvy v oblasti mezinárodního práva rodinného jsou zejména: Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí¹⁶, Haagská úmluva o vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností, Haagský protokol o právu použitelném pro vyživovací povinnosti, Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití apod.¹⁷ Při aplikaci těchto smluv je potřeba brát v úvahu, zda je ČR nebo jiná země v závislosti na konkrétním případě smluvním státem těchto smluv.

---

¹⁶ Publ. pod č. 141/2001 Sb..m. s.

¹⁷ Publ. pod č. 131/1976 Sb.

3. Rozvod manželství s mezinárodním prvkem

3.1. Rozvod manželství

Pro pochopení rozvodu manželství s mezinárodním prvkem je vhodné nejdříve alespoň stručně rozebrat vnitrostátní úpravu rozvodu manželství v České republice.

Legálním způsobem, jak ukončit manželský status za života manželů je od roku 1919 rozvod manželství. Právní úprava rozvodu manželství prošla na našem území značnými změnami a současná právní úprava je výsledkem jeho dlouhodobého vývoje, kdy se posunovala od principu viny ke kvalifikovanému rozvratu manželství. Současná úprava vývojově navazuje na předchozí úpravu zákona o rodině, který stavěl právě na principu kvalifikovaného rozvratu manželství.¹⁸ Objektivnost kvalifikovaného rozvratu je posuzována v konkrétních případech soudem, tedy právní úprava nešla cestou tzv. administrativního rozvodu.

Rozvod manželství je jeden ze způsobů zániku manželství. Právní úprava vzniku i zániku manželství je upravena normami kogentními, což je pro statusové právo charakteristické. Rozvod manželství je upraven v Občanském zákoníku v ustanoveních § 755 a následujících. Náš právní řád nezná pojem rozluka nebo rozvod od stolu a lože, který má za následek pouze zánik určitých práv a povinností a manželství jako takové neruší.¹⁹ Manželství je rozvráceno, pokud naplňuje tři kritéria, které se týkají manželského soužití a těmi jsou hloubka, trvalost a nenapravitelnost. Hloubku rozvratu soud usuzuje zejména ze skutečnosti, zda spolu manželé žijí, či nikoliv. Soužití vypovídá o jejich osobním a majetkovém společenství, kdy manželé sdílí volný čas, vzájemně o sebe pečují, sdílí problémy, nakládají se společnými finančními prostředky apod. Trvalost rozvratu může soud odvodit z toho, jak dlouho už je manželství rozvráceno, nicméně není stanovena žádná konkrétní doba odluky. Nenapravitelnost bude posuzována podle míry vůle a ochoty konkrétních manželů na případném obnovení manželství. Rozvrat bude soud posuzovat zásadně podle stavu, ve kterém manželství bude v době vyhlášení rozhodnutí.²⁰

---

¹⁸ Zákon č. 94/1963 Sb. zákon o rodině.

¹⁹ ŠMÍD, Ondřej a Renáta ŠÍNOVÁ. Rozvod manželství. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-66-3., s. 314.

²⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KORNEL, Martin, KYSELOVSKÁ, Tereza. § 755 [Důvody pro rozvod – kvalifikovaný rozvrat]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 410.

Je třeba zároveň přihlížet k tzv. tvrdostní klauzuli rozvodu manželství, kdy i přes to, že manželství je prokazatelně rozvráceno, nemůže být ze dvou důvodů, které stanoví zákon rozvedeno. Jde o případy, kdy by povolení rozvodu bylo proti jednomu z manželů nebo jejich dětem nepřiměřeně tvrdé. Prvním důvodem je zvláštní ochrana nezletilého dítěte, které není plně svéprávné a je k tomu dán zvláštní důvod. Ochranou se myslí nějaké hmotné zabezpečení dítěte, které se pojí se zásadou stejné životní úrovně manželů. Právními prostředky totiž samozřejmě není možné donutit manžela, aby plnil nějaké rodičovské povinnosti osobního charakteru. Zvláštním důvodem se myslí zejména nějaká zdravotní vada dítěte psychického nebo fyzického rázu, kdy by nebylo v zájmu dítěte, aby ztratilo každodenní kontakt s jedním z rodičů. Je věcí rozvádějících se manželů, zda bude některý z nich tvrdit, že jsou dány takové skutečnosti, které by vedly k aplikaci této tvrdostní klauzule, v praxi k tomu ale dochází jen velmi zřídka. Druhým důvodem je rozpor se zájmem manžela, kdy jsou dány kumulativní podmínky pro uplatnění klauzule. Rozvod musí být rozporu se zájmem toho z manželů, který se na rozvratu spíše nepodílel a kterému by rozvodem byla způsobena zvláště závažná újma. Smyslem klauzule stejně jako v předchozím případě není zachování osobního partnerského vztahu mezi manžely, ale především jde o finanční zabezpečení toho z manželů, který se brání a který zpravidla bývá i ekonomicky slabší. Tuto klauzuli nejde aplikovat, pokud spolu manželé nebydlí alespoň tři roky a rozhodný je faktický stav, který bude před soudem tvrzen a zjištěn.²¹

Problematika rozvodu manželství je dále úzce spojena s úpravou poměrů k nezletilému dítěti, vzhledem k tomu, že většina manželství je stále tradičně uzavírána za účelem založení rodiny a společné péče o děti. Základní myšlenkou současné právní úpravy je snaha o zamezení dlouhodobých sporů o děti, které nastávají po rozvodu manželství. V této části proto považuji za důležité uvést, že soud nemůže manželství rozvést dříve, než soud pravomocně rozhodne o úpravě poměrů k nezletilým dětem po dobu rozvodu, nebo než pravomocně rozhodne o schválení dohody rodičů o úpravě takových poměrů.

---

²¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KORNEL, Martin, KYSELOVSKÁ, Tereza. § 755 [Důvody pro rozvod – kvalifikovaný rozvrat]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 430.

3.1.1. Procesní aspekty rozvodu manželství

Samotné řízení o rozvodu manželství je vyňato z obecné úpravy Občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“) a procesní úpravu najdeme v zákoně o Zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“).²² Cílem zvláštní právní úpravy bylo zohlednit procesní zvláštnosti tohoto řízení a stejně tak, vzhledem k citlivosti řízení snaha o co nejrychlejší a pokud možno nejrozzumnější řešení konfliktu mezi manžely. Průběh samotného rozvodového řízení je často zásadní i pro další porozvodové vztahy mezi bývalými manžely.

Dle ustanovení § 385 ZŘS jsou účastníky řízení manželé. Rozvádějící se manželé jsou pro účely řízení označováni jako žalobce a žalovaný, byť z psychologického hlediska takové označení může být mírně zavádějící. Rozvodové řízení může být dle ustanovení § 384 ZŘS zahájeno na návrh jednoho z manželů, ale i společným návrhem. Ustanovení § 389 dále stanoví obligatorní povinnost účastníků na jednání ve věci a výslech manželů. Od toho jde upustit pouze v případě, že by jeho provedení bylo spojeno s velkými obtížemi. Rozvodové řízení je řízením sporným. V případě odvolání do rozvodového rozsudku, dle ustanovení § 395 ZŘS je zakázáno odvolání v případě, že bylo společnému návrhu manželů vyhověno.²³

3.1.2. Rozhodné právo

Pro určení rozhodného práva, kterým se bude řídit konkrétní rozvod manželství s mezinárodním prvkem je potřeba se řídit kolizními normami MPS. V tomto případě jsou kolizní normy upraveny v § 50 prvního a druhého odstavce ZMPS. Před touto právní úpravou mohou mít přednost některé dvoustranné smlouvy o právní pomoci, ve kterých najdeme kolizní normy pro rozvod manželství. V případě České republiky neexistuje v této oblasti žádná MS ani nařízení EU, které by ČR zavazovalo.

V rámci členských států EU bylo vytvořeno nařízení Řím III, které bylo přijato ve formě posílené spolupráce ve věcech rozvodu a rozluky manželství. V České republice, která se této spolupráce

---

²² Ustanovení § 383 až 398 zákona č. 292/2013 Sb. Zákon o zvláštních řízeních soudních.

²³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KORNEL, Martin, KYSELOVSKÁ, Tereza. § 755 [Důvody pro rozvod – kvalifikovaný rozvrat]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 431.

neúčastní, není toto nařízení právně závazné, nicméně vzhledem k předmětu práce je důležité a v dalších částech práce se mu budu věnovat detailněji.

Kolizní úprava rozvodu navazuje na kolizní úpravu osobních poměrů manželů, protože rozvod se bude řídit stejným právem, kterým se v době zahájení řídily i osobní poměry manželů. Dle kolizního ustanovení § 50 odst. 1 ZMPS se rozvod manželství řídí stejným právem státu, jehož občany jsou manželé v době zahájení řízení. Pokud jsou manželé příslušníky různých států, řídí se rozvod manželství právem místa společného obvyklého pobytu. A pokud mají manželé v rozhodné době obvyklý pobyt v různých státech, bude se rozvod manželství řídit českým právním řádem. Rozvod manželství je především důsledkem poruch citových osobních vztahů mezi jednotlivými manžely, což by měla kolizní norma zohledňovat. Z působnosti kolizní normy jsou naopak vyloučeny majetkové poměry mezi manžely, úprava výživného mezi rozvedenými manžely a úprava příjmení po rozvodu manželství.

Může nastat situace, kdy zahraniční právní řád, na který odkazuje kolizní norma ve výše zmíněném paragrafu, vůbec nedovoluje rozvod manželství, anebo jej povoluje pouze za mimořádně tíživých okolností. K nápravě takových nepřiměřených tvrdostí se stanoví rozšiřující kolizní norma, která se v nachází hned ve druhém odstavci. Ta za předpokladu, že jsou splněny dvě podmínky, stanoví namísto použití cizího právního řádu použití českého práva. První podmínkou je, že cizí právní řád rozvod manželství nedovoluje buď vůbec, nebo jen za okolností mimořádně tíživých. Druhá podmínka je splněna, pokud alespoň jeden z manželů je státním občanem České republiky nebo má v ČR obvyklý pobyt. Za okolností mimořádně tíživé pak můžeme považovat hlavně nerovnoprávnost mezi ženou a mužem, nebo pokud je rozvod podmíněn rozlukou či dlouhodobým odloučením. Nicméně použitím tohoto ustanovení může dojít k tzv. kulhajícímu manželství, kdy manželství je platné v jednom státě a v druhém nikoliv.^{24 25}

Pravidla, podle kterých se určuje mezinárodní příslušnost soudů ve věcech rozvodu manželství, jsou upraveny v nařízení Brusel II bis, kterým se budu taktéž v práci dále důkladněji zabývat. Dále pravidla pro uznání a výkon cizích rozhodnutí ve věcech rozvodu manželství jsou

---

²⁴ Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074005282 s. 342.

²⁵ MALACKA, Michal a Lukáš RYŠAVÝ. Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-519-7 str. 190-191.

upravena taktéž v nařízení Brusel II bis, to má přednost před Haagskou úmluvou o rozvodech a dvoustrannými smlouvami o právní pomoci, které jsou uzavřeny mezi jednotlivými členskými státy EU např. v rámci posílené spolupráce. Dále je v ZMPS upraveno zvláštní udávací řízení před Nejvyšším soudem, které je potřeba pro uznání rozhodnutí vydaná státy, které nejsou členy EU a které nejsou smluvními státy Haagské úmluvy o rozvodech nebo dvoustranných smluv o právní pomoci.

3.2. Obecně k poměrům smíšeného manželství

Mezinárodní právo soukromé rozlišuje různé formy životních společenství, jako jsou manželství mezi osobami rozdílných nebo stejných pohlaví a registrovaná partnerství. Většina vnitrostátních právních úprav neobsahuje výslovnou kolizní úpravu ustanovení určujících rozhodné právo pro veškerá životní společenství. Poměry mezi manžely jsou v našem právním řádu upraveny vlivem křesťanské tradice značně konzervativně, český právní řád zná institut manželství jako monogamní svazek. Vliv změn a aspektů, které jsou výraznější v sousedních zemích, jako jsou například Německo nebo Rakousko nebyl do dnešního dne dost silný, aby se naše úprava významnějším způsobem změnila. Vliv islámského práva, který zasahuje do německé judikatury, nebývá příliš často analyzován s ohledem na charakter národních menšin na území ČR.

Osobní poměry mezi manžely mohou být v MPS spojovány s výše zmíněnou otázkou výhrady veřejného pořádku. V souvislosti s tématem práce je na místě upozornit na základní aspekt pohledu MPS na manželství, která vznikají na našem území a manželství, která jsou do oblasti českého právního řádu importována z jiných právních řádů, kde je polygamie upravena.

Abychom dokázali správně určit režim úpravy poměrů mezi manžely prostřednictvím norem MPS, je v těchto vztazích nutným předpokladem existence mezinárodního prvku. Tento mezinárodní prvek je nejvýraznější v otázkách, které jsou vázány k subjektům těchto právních poměrů.

Způsobilost uzavřít manželství a s tím spojená problematika zahrnuje například problematiku věkové hranice nebo úpravu manželských překážek. Konkrétně řešíme příbuzenský poměr mezi snoubenci, nedostatek duševního ale i fyzického zdraví, platné manželství s rozdílnou osobou nebo potřebu souhlasu určitého orgánu nebo osoby. Podmínkou platnosti manželství chápeme jako neexistenci skutečností vylučujících uzavření manželství²⁶, dále pak neexistenci vad projevů vůle osob, které manželství uzavírají s výjimkou otázky formy.

Otázka zasnoubení a samotná způsobilost snoubenců k uzavření manželství by se posoudila podle právních řádů určených na základě analogického použití dle § 48 ZMPS. Pokud by nastal

---

²⁶ Ustanovení § 672 - 676 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

případ, že zasnoubení není v určitém právním řádu upraveno, není tím vyloučen případný nárok v důsledku jeho nedodržení na náhradu škody.

Osobní příslušnost státu každého snoubence (*lex patriae*), kdy státní příslušnost osoby má postavení hraničního určovatele znamená, že je třeba zvlášť posoudit u každého ze snoubenců uzavírající manželství způsobilost k jeho uzavření a podmínky jeho platnosti. Dále v případě jejich různé státní příslušnosti je potřeba přihlídnout ke dvěma právním řádům.

Pokud uzavírá manželství v ČR cizinec, tak se dle § 35 zákona o matrikách č. 301/2000 Sb. Od něj vyžaduje doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství. Uvedený doklad umožňuje snadno zjistit rozhodné cizí právo. Takový doklad platný v místě, kde bylo vydáno za veřejnou listinu, má důkazní moc veřejné listiny i v České republice.

V případě, že právní řád státu osoby, která je svobodná nepřipouští, aby tato osoba uzavřela manželství s někým, koho předchozí manželství bylo řádně rozvedeno, bude nutné odmítnout použití cizích právních norem, a to na základě použití výhrady veřejného pořádku. Pokud šlo o zrušení dřívějšího manželství, které se zakládalo na rozvodovém rozhodnutí vydaném v některém smluvním státě Haagské úmluvy²⁷, použije se článek 11 této Úmluvy, podle které stát, jenž je povinen uznat rozvod na základě této Úmluvy, nemůže žádnému z manželů zakázat uzavření manželství nového z důvodu, že právo jiného státu tento rozvod neuznává.²⁸

3.2.1. Uzavření smíšeného manželství

V rámci této kapitoly stručně rozeberu i kolizní úpravu uzavření manželství s mezinárodním prvkem, které s tématem úzce souvisí. Kapitola bude zaměřena zejména na otázky způsobilosti uzavření manželství, jeho platnosti a také formy.

---

²⁷ Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití z 1.6.1970, která je závazná pro ČR (vyhl. č. 131/1976 Sb.

²⁸ MALACKA, Michal a Lukáš RYŠAVÝ. Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-519-7, str. 177-180.

3.2.1.1. Vývoj sňatečnosti a rozvodovosti v České republice

Podle údajů České statistického úřadu na začátku dvacátého století končila rozvodem jen zhruba desetina manželství. V roce 1975 pak byla překonána hranice rozvodovostí přes 30 %. Začátkem 21. století zhruba v letech 2005-2010 rozvodovost vrostla zhruba na polovinu uzavřených manželství a na historickém maximu byla zaznamenána rozvodovost v roce 2010. K tomu viz. Obrázek č.1 na konci práce, který zobrazuje křivku vyjadřující počet sňatků vůči křivce vyjadřující počet rozvodů v České republice v období let 1918-2020.²⁹

Smíšená manželství pak tvoří zhruba desetinu všech sňatků, které jsou ročně v České republice uzavřeny. Dle statistik dále mají z dlouhodobého hlediska větší zájem o partnera, který pochází z ciziny spíše ženy než muži. U obou pohlaví pak v rámci výběru partnera z ciziny vedou především osoby mající slovenské státní občanství, což samozřejmě vyplývá z blízkého vztahu obou národů, které spojuje jak společná historie, tak slovenský jazyk geneticky blízce příbuzný s jazykem českým. Muži s českým státním občanstvím si pak kromě Slovenek nejčastěji berou ženu z Ruska nebo z Ukrajiny, což může rovněž dle mého názoru vyplývat z blízkosti slovanských jazyků. Oproti tomu ženy s českým státním občanstvím dle statistik dávají kromě Slováků přednost Němcům nebo Britům. Zajímavé je, že muži uzavírali první sňatek průměrně až ve věku 32 let a ženy zhruba ve věku až 30 let. Protože páry vstupují do manželství ve vyšším věku, kterému často předchází společné soužití, v posledních letech má rozvodovost tendenci mírně klesat, přesto se stále pohybuje zhruba okolo 50 %.³⁰

3.2.1.2. Kolizní úprava manželství v České republice

V kolizní úpravě mezinárodního rodinného práva je důležité zejména kritérium obvyklého pobytu, nicméně hraniční určovatel státní příslušnosti má stále v některých otázkách MPS rodinného nepopiratelný význam.

---

²⁹ SŇATKY A ROZVODY. Český statistický úřad [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>.

³⁰ Demografie ČR. Český statistický úřad [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/oblasti-statistiky/demografie>.

Způsobilostí uzavřít manželství rozumíme souhrn podmínek, které musí být dodrženy, aby bylo manželství řádně podle práva uzavřeno. Způsobilost uzavřít manželství a podmínky platnosti uzavření se řídí právem státu, jehož je tato osoba občanem.³¹ Vnitrostátní právní úprava určuje otázky věkové hranice, manželských překážek, kterými mohou být blízké příbuzenské vztahy mezi snoubenci, nedostatek duševního nebo i fyzického zdraví, překážka již uzavřeného manželství nebo souhlas třetí osoby, či určitého orgánu.³² Pokud tyto vnitrostátní podmínky nejsou splněny, není uzavření manželství uznáno za platné. Podmínky platnosti se řídí právním řádem státu, jehož jsou osoby, které manželství uzavírají příslušníky. Toto pravidlo má zabránit vzniku tzv. kulhajícího manželství, které by bylo v jednom státě uznáno a v druhém by bylo prohlášeno za neplatné. Způsobilost uzavřít manželství a podmínky platnosti manželství je potřeba posoudit u každé osoby zvlášť. Pokud mají osoby v době uzavření manželství rozdílnou státní příslušnost, je třeba přihlížet ke dvěma právním řádům. Může pak nastat například situace, kdy jeden právní řád bude považovat rozvod za překážku uzavření nového manželství. V takovém případě můžeme aplikovat ustanovení § 4 ZMPS a pro zjevný rozpor s veřejným pořádkem ustanovení cizího právního řádu nepoužít. Stejného institutu by se dalo využít i v případě, že by překážku pro uzavření manželství tvořila rasa, etnikum, náboženství nebo jiný důvod, který by byl v rozporu se zásadami našeho právního řádu.³³ Protože zjišťování zahraničního práva by mohlo vést k nežádoucímu prodlužování, na základě ustanovení zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů snoubenec, který má cizí státní příslušnost připojí k žádosti doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství. Předložení takového dokladu může být matričním úřadem prominuto, nicméně v takovém případě je třeba počítat s tím spojeným časovým průtahem. Na žádost českého občana pak příslušný matriční úřad může vydat vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství. Takové vysvědčení má předepsanou formu a je platné 6 měsíců ode dne vydání.

Forma uzavření manželství se dle § 48 odst. 2 ZMPS řídí právním řádem místa, kde se manželství uzavírá. Hraničním určovatelem tedy už není kritérium státní příslušnosti snoubenců. Právní úprava ČR rozlišuje sňatky občanské a církevní, přičemž tyto sňatky jsou si rovny. Stará právní úprava MPS nicméně až do roku 1992 podmiňovala platnost uzavření sňatku

³¹ § 48 odst. 1 ZMPS.

³² KUČERA, Zdeněk. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy. Brno: Doplněk, 2014, 495 s. ISBN 978-80-7239-317-6, s 329.

³³ M.ZAVADILOVÁ In PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 853 s. ISBN 978-80-7478-368-5 s. 326.

československého občana v občanské formě. Církevní sňatek uzavřený v zahraničí nebyl na našem území uznáván jako platný. Například ve srovnávaném Německu je občanský sňatek obligatorní. Dle mého názoru je v tomto případě naše právní úprava tolerantnější vůči náboženství, když v případě splnění formálních náležitostí dojde k uznání takového manželství.

Konzulární sňatek může státní občan České republiky mimo území republiky uzavřít před diplomatickou misí nebo Konzulárním úřadem ČR.³⁴ Uzavření manželství v zahraničí na zastupitelském úřadu ČR se bude dle ustanovení § 48 odst. 3 ZMPS řídit českým právním řádem. Zastupitelský úřad může tuto činnost vykonávat pouze za předpokladu, že to není v rozporu s právním řádem přijímacího státu a je vázán pravidly mezinárodní práva, zejména Vídeňskou úmluvou o konzulárních stycích.

Sňatek v ohrožení života je další variantou uzavření manželství v cizině. Obřad může provést velitel letadla, pokud je zapsané v leteckém rejstříku v ČR nebo kapitán námořního plavidla, pokud pluje pod státní vlajkou ČR. Za určitých podmínek může obřad provést i velitel vojenské jednotky ČR v zahraničí. Tato forma uzavření manželství je možná pouze v případě, že je život snoubenců v přímém ohrožení. V nouzové situaci pak není nutné, z logiky věci, dokládat obvyklé doklady a není potřeba ani přítomnosti matrikáře, o uzavření manželství se jenom vypracuje protokol. Na základě tohoto protokolu se tento sňatek zapíše do zvláštní matriky, kterou vede Úřad městské části Brno.³⁵

3.2.1.3. Kolizní úprava v EU

Pro pořádek je třeba uvést, že v současné době není pramen práva EU, který by upravoval problematiku rozhodného práva pro způsobilost uzavření manželství, podmínky platnosti uzavření manželství nebo formu uzavření manželství v jednotlivých členských státech.

---

³⁴ § 668 Občanského zákoníku.

³⁵ Zvláštní matrika : Brno-střed. Úvodní stránka : Brno-střed [online]. Copyright © 2022 Statutární město Brno, městská část Brno [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://www.brno-stred.cz/urad-mc/zivotni-situace/matrika/zvlastni-matrika>

3.2.1.4. Mezinárodní smlouvy

Z hlediska MPS je potřeba zkoumat, jestli se danou problematikou nezabývají kolizní normy obsažené ve smlouvách o právní pomoci, kterými je Česká republika vázána. Obvyklým hraničním určovatelem je v otázkách způsobilosti k uzavření manželství státní příslušnost osob, které vstupují do manželství. Forma uzavření manželství oproti tomu musí být v souladu s právním řádem státu, ve kterém se manželství uzavírá.³⁶

---

³⁶ Z. FIŠEROVÁ In BŘÍZA, P., BŘICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 745 s. 133, ISBN 978-80-7400-528-2. S. 256.

3.3. Rozvod s občanem Evropské unie

Rozvod manželství s cizincem je předmětem mezinárodního práva soukromého. Jako právní odvětví, které se vyznačuje právě tím „cizím“ prvkem, který je předmětem této práce ho můžeme vymezit třemi otázkami: Kde bude spor žalován, jakým právním řádem se bude vztah řídit a jak bude zacházeno s rozhodnutím soudu. Uvedené otázky spojuje problematika sudiště (fórum), kdy hledáme nějaký právní vztah, který je pak zásadní pro aplikaci procesních norem, aplikaci kolizních norem, uplatnění veřejného pořádku apod. Zmíněné otázky mohou být zodpovězeny z pohledu tří druhů pramenů, a to evropských - unijních nebo vnitrostátních a mezinárodních. Tato kapitola bude věnována jejich posouzení z pohledu pramenů evropského unijního práva a následující kapitola pak pramenů práva mezinárodního. V této souvislosti dále v podkapitole rozvedu nařízení Brusel II bis a nařízení Řím III.³⁷

V Evropské unii bylo uzavřeno přibližně 16 milionů manželství s mezinárodním prvkem, tedy manželství, kdy jsou manželé příslušníky různých států nebo žijí na území různých členských států.³⁸ Rodinné právo jednotlivých členských států se velmi odvíjí od jejich historie, kultury a tradic. Snahy pro jednotnou unifikaci rodinného práva v rámci EU jsou proto velmi problematické. V posledních letech se ale členské státy snaží alespoň o unifikaci MPS hmotného a procesního, které by upravovalo právě rodinné vztahy s mezinárodním prvkem.

Je vhodné ovšem připomenout, že i v této oblasti, která byla v minulosti upravena pouze předpisy kogentními, od jejichž úpravy se nešlo odchýlit došlo k určitému pokroku. Nově dle současné právní úpravy ZMPS se připouští omezená volba práva v případě smluvní úpravy manželského práva majetkového. Manželé si dle této úpravy mohou za určitých podmínek zvolit rozhodné právo pro úpravu svých majetkových poměrů. Nařízení Řím III takové kolizní otázky vůbec neupravuje.³⁹

Předtím, než se soud bude zabývat otázkou rozhodného práva je nicméně potřeba určit pravomoc soudu v určitém konkrétním případě. I v tomto případě je možná určitá autonomie vůle

³⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Klára DRLIČKOVÁ, Tereza KYSELOVSKÁ a Jiří VALDHANS. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3, str. 17.

³⁸ Viz Evropská komise. Tisková zpráva IP/16/449 [online]. Publikováno 2. března 2016 [cit. 16. 8. 2016]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-449_cs.pdf.

³⁹ Čl. 1 odst. 2 písm. e) nařízení Řím III.

stran, kdy je možné si sepsat dohodu o volbě soudu v případě sporu. Přestože byla taková propagace v minulosti užívána pouze v rámci obchodněprávních sporů, unijní úprava se zasloužila o to, že se stále častěji objevuje i v jiných právních odvětvích. Manželé si tak mohou zvolit jak rozhodné právo, tak i do určité míry příslušnost soudu.⁴⁰

3.3.1. Nařízení Brusel II bis

Abychom mohli zodpovědět první otázku, kde bude spor žalován, musíme zjistit, který soud bude příslušný ve věci rozhodnout. Příslušnost soudu určuje nařízení Brusel II bis. Tímto nařízením se pro rozvod manželství stanovuje režim mezinárodní pomoci a režim uznání a výkonu rozhodnutí. Toto nařízení dopadá na všechny členské státy Evropské unie s výjimkou Dánska. Pomocí nařízení můžeme určit mezinárodní příslušnost soudů, nakládání s rozhodnutími soudů v rodinných věcech a spolupráci vnitrostátních orgánů členských států ve věci rodičovské zodpovědnosti, které jsou řešeny právě v souvislosti s rozvodem nebo i rozlukou manželství.

3.3.1.1. Struktura

Nařízení Evropské rady Brusel II bis je jeden z nejdůležitějších unijních předpisů upravující procesní otázky, k čemuž přispívá i rostoucí počet rodinných a manželských vztahů s cizím prvkem. Nařízení je z hlediska struktury rozděleno do sedmi kapitol, kdy první kapitola definuje základní pojmy, druhá kapitola upravuje pravidla příslušnosti soudů jak ve věcech manželských, tak ve věcech rodičovské zodpovědnosti, třetí kapitola obsahuje pravidla pro uznání a výkon rozhodnutí, čtvrtá kapitola se zabývá spoluprací mezi ústředními orgány, pátá kapitola vymezuje vztah tohoto nařízení k jiným předpisům, a nakonec kapitola šestá a sedmá obsahuje závěrečná ustanovení.⁴¹

---

⁴⁰ HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. Přípustnost prorogace ve věcech manželských s cizím prvkem - současný stav z pohledu českých soudů. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4, s. 527-540.

⁴¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Klára DRLIČKOVÁ, Tereza KYSELOVSKÁ a Jiří VALDHANS. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3, str 341.

3.3.1.2. Působnost

Abychom nařízení správně aplikovali, musí být splněna jeho věcná, územní a časová působnost. Z hlediska věcné působnosti se nařízení dle článku jedna, bez ohledu na druh soudu, vztahuje na občanskoprávní věci týkající se:

- a) rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné;
- b) přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti.

Zásadním pojmem pro určení příslušnosti je pojem obvyklého bydliště, judikatura Soudního dvora EU pak ještě rozlišuje obvyklé bydliště dospělé osoby od obvyklého bydliště dítěte. Nařízení dále v odstavci tři zmíněného článku jasně vymezuje konkrétní otázky, na které se toto nařízení nevztahuje:

- a) určení nebo popření rodičovství;
- b) rozhodnutí o osvojení, předadopční opatření nebo na neplatnost či zrušení osvojení;
- c) příjmení a jména dítěte;
- d) dosažení zletilosti;
- e) vyživovací povinnosti;
- f) správy jmění nebo dědictví;
- g) opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi.

Jak již bylo zmíněno, nařízení je použitelné na území všech členských států s výjimkou Dánska. Časová působnost je stanovena na řízení a rozhodnutí s účinností po prvním březnu 2005. A otázka osobní osobnosti není pro celé nařízení jednotná, je zásadně založena na kritériu obvyklého bydliště. V rámci uznávání a výkonu cizích rozhodnutí je pak významné, zda jejich původ je z některého státu EU.

Co se týče vztahu nařízení k jiným pramenům, nařízení má přednost před ZMPS a před mezinárodními smlouvami, které mezi sebou uzavřely jednotlivé státy EU (článek 59). Nařízení pak výslovně upravuje vztah k Haagské úmluvě o ochraně dítěte a určuje, že má před úmluvou přednost ve věcech určení příslušnosti soudu a uznání výkonu rozhodnutí pocházející od některého státu EU.

3.3.1.3. Příslušnost soudů ve věcech manželských

Narizení ve věcech manželských rozlišuje v článku 3 obecnou příslušnost a ve článku 7 tzv. zbytkovou příslušnost. Obecná příslušnost stanoví, že ve věcech manželských jsou k řešení povolány soudy toho členského státu, na jehož území:

- mají manželé obvyklé bydliště, nebo
- měli manželé poslední společné obvyklé bydliště, pokud zde jeden z nich ještě bydlí, nebo
- má odpůrce bydliště, nebo
- v případě společného návrhu na zahájení řízení má alespoň jeden z manželů obvyklé bydliště, nebo
- má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně jeden rok bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, nebo
- má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně šest měsíců bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, a zároveň je buď státním příslušníkem tohoto členského státu, nebo, v případě Spojeného království a Irska, zde má „domicil”.⁴²

Výše uvedené možnosti nemají hierarchické pořadí, konečné rozhodnutí, na který soud se obrátí, leží na navrhovateli. Ve člancích 4 a 5 je pak určeno, že soud, jehož příslušnost byla určena podle obecného pravidla, je příslušný rozhodovat i o protinávru nebo o změně rozluky na rozvod. Soud přezkoumává svou příslušnost dle článku 17 z úřední povinnosti.⁴³

Příklad na konkrétních případech. *Manželé paní 1 (německá občanka) a pan 2 (český občan) žijí společně v Německu a mají obvyklý pobyt v Mnichově. Kvůli problémům v manželství se rozhodnou rozvést. Mezinárodní příslušnost soudů bude stanovena podle Nařízení Brusel II bis. Soud příslušný k řízení o rozvodu manželství bude určen dle článku 3 odstavec 1 podle obvyklého bydliště manželů. Pokud by pan 2 chtěl podat žádost o rozvod u českého soudu musela by s tím buď souhlasit paní 1, nebo by pan 2 musel bydlet zpátky v ČR minimálně půl roku před podáním žaloby. Stejně tak pokud by se paní jedna přestěhovala s novým partnerem na Slovensko, mohla by předat*

---

⁴² článek 3 odst. 1. a) Brusel II bis

⁴³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Klára DRLIČKOVÁ, Tereza KYSELOVSKÁ a Jiří VALDHANS. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3, str. 344- 345.

návrh na rozvod Slovenským soudům, pokud by zde měla půl roku před podáním žaloby obvyklé bydliště. Dále podle článku 19 platí překážka litispendence, tedy platí řízení, které bylo zahájeno jako první. Pravidla příslušnosti mají výlučnou povahu, podle úpravy nařízení mají přednost před vnitrostátní úpravou cizího státu. Na druhou stranu nedodržení těchto pravidel o příslušnosti dle článku 24 není důvodem pro neuznání takového rozhodnutí. Dále k českému soudu byl podán návrh na rozvod manželství německého páru mající obvyklý pobyt v ČR. Mezinárodní příslušnost soudu se posoudí dle článku třetího nařízení Brusel II bis. Pokud by ale nebyly splněny podmínky dle článku 3-6 a žádný soud členského státu by dle těchto pravidel nebyl příslušný, určí se zbytková příslušnost dle článku 7 tzv. lex fori. Zbytková příslušnost umožňuje, aby mohly soudy jednotlivých členských států použít vlastní pravidla mezinárodního práva procesního. K tomu i Rozsudek Soudního dvora věc C-68/07 Lopez vs Lizaso.

3.3.1.4. Uznání a výkon cizích rozhodnutí

Dle článku 21 se rozhodnutí, která byla vydána v některém členském státě uznávají, aniž by bylo potřeba zvláštního řízení. Dotčená osoba může nicméně z vlastní iniciativy požádat o zahájení řízení o vydání rozhodnutí o jeho uznání nebo neuznání. Článek 22 taxativně stanoví důvody pro odepření uznání:

- a) *je-li takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá;*
- b) *jestliže odpůrce, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl písemně vyrozuměn o zahájení řízení v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který by mu umožnil přípravu na jednání před soudem, pokud není zjištěno, že odpůrce rozhodnutí jednoznačným způsobem přijal;*
- c) *jestliže je neslučitelné s rozhodnutím vydaným v řízení mezi stejnými stranami v členském státě, v němž se o uznání rozhodnutí žádá; nebo*
- d) *jestliže je neslučitelné s dřívějším rozhodnutím, které bylo vydáno v řízení mezi stejnými stranami v jiném členském státě nebo ve třetí zemi, za předpokladu, že toto dřívější rozhodnutí splňuje podmínky nezbytné k uznání rozhodnutí v členském státě, v němž se o uznání žádá.⁴⁴*

---

⁴⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Klára DRLIČKOVÁ, Tereza KYSELOVSKÁ a Jiří VALDHANS. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3, str. 347.

3.3.2. Nařízení Řím III

Ve věcech rozvodu či rozluky manželství nejsou kolizní normy pro určení rozhodného práva upraveny jednotně pro všechny členské státy. Nařízení Řím III, č. 1259/2010, je směrodatné pro určení rozhodného práva ve věcech rozvodu manželství a rozluky manželství bez zániku manželství. K nařízení dosud přistoupilo 17 členských států. Nařízení je účinné pro Německo, Rakousko, Francii, Itálii, Španělsko, Belgii, Bulharsko, Litvu, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Maltu, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko a Estonsko. Česká republika nařízení neparticipuje.

Nařízení Řím III. potlačuje u členských států, které nařízení participovaly národní kolizní normy. Zabývá se hlavně rozhodnutími statusovými v rámci rozvodu manželství, jako jsou rozhodnutí státních soudů, veřejných orgánů nebo také otázky rozluky manželství bez zániku manželského svazku. Následky zániku manželství pak upravují zase ustanovení národních kodifikací kolizních norem. Následky zániku manželství mohou být doplněny co do výživného nařízením č. 4/2009 o výživném a Haagskou úmluvou o výživném, nebo co do majetku nařízením o majetkových poměrech manželů.⁴⁵

Nařízení se vztahuje pouze na určení toho práva, které bude rozhodné pro rozvod manželství. V některých státech má toto nařízení přednost před autonomními kolizními národními ustanoveními. Soudy ČR, které se tímto nařízením neřídí, budou rozhodné právo určovat podle ustanovení § 48-50 ZMPS nebo případně příslušné mezinárodní smlouvy. Nicméně soudy členských států budou aplikovat právo, na něž navazují ustanovení Řím III bez ohledu na to, zda se jedná o členský stát, který k nařízení přistoupil, či nikoliv. Jedná se tak o univerzální použití nařízení.

Účelem nařízení je zavedení jednotných kolizních norem s cílem zvýšit právní jistotu a zamezit, aby si strany mohly vybrat ustanovení vnitrostátních právních řádů, který je pro ně příznivější tzv. forum shopping.

---

⁴⁵ MALACKA, Michal a Lukáš RYŠAVÝ. Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-519-7, str. 190-191.

3.3.2.1. Určení rozhodného práva podle nařízení Řím III

K rozhodnému právu v konkrétním případě rozvodu nebo rozluky lze pomocí nařízení dojít dvěma způsoby - omezenou autonomií stran nebo určením rozhodného práva. Manželé mají možnost si rozhodné právo společně vybrat podle článku 5, nebo jim bude podle pravidel tohoto nařízení zvoleno podle článku 8. Manželé si mohou zvolit rozhodné právo státu, v němž mají v době uzavření dohody obvyklé bydliště, kde měli poslední obvyklé bydliště, právo státu, jehož je jeden z nich státním příslušníkem nebo práva místa soudu. Pravidla pro určení rozhodného práva jsou obdobná, tedy podle obvyklého bydliště manželů v okamžiku zahájení řízení u soudu, podle posledního obvyklého bydliště, podle státní příslušnosti, popřípadě u jehož soudu bylo zahájeno řízení. Možnost volby tak mají manželé omezenou, protože si musí zvolit právo státu, na který mají nějakou vazbu. Článek 10 pak upravuje použití práva místa soudu v případě, že rozhodné právo podle článků 5 a 8 neupravuje rozvod nebo jednomu z manželů nezajišťuje rovný přístup k rozvodu nebo rozluce manželství z důvodu jeho pohlaví.⁴⁶

3.3.3. Kolizní nástrahy smluveného majetkového režimu manželů

Vypořádání majetku při rozvodu manželství je důležitá a často velmi citlivá záležitost. Mezi členskými státy EU je úprava manželského majetkového práva velmi rozlišná.⁴⁷ Český právní řád, stejně jako více právních řádů různých členských států umožňuje manželům, aby si sami smluvně upravili majetkové vztahy po rozvodu manželství. Pokud se jedná o manželství s mezinárodním prvkem je velmi vhodné zvážit, zda si smluvně neupraví také kolizní problematiku a určit si rozhodné právo pro vypořádání společného majetku. Případně je ke zvážení, zda by nebylo vhodné určit si smluvně rozhodné právo při soupisu dohody o vypořádání majetku bez ohledu na fakt, zda v době soupisu dohody manželé v zahraničí majetek vlastní či nikoliv. Pokud by se manželé například za trvání svazku rozhodli přestěhovat do zahraničí nebo nakoupit nemovitosti v zahraničí bylo by třeba aplikovat normy MPS. Taková dohoda o vypořádání majetkových poměrů by měla mít povahu veřejné listiny⁴⁸ a je proto vhodné nechat si ji sepsat notářem.

⁴⁶ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 202.

⁴⁷ Etude sur les regimes matrimoniaux des couples maries et sur lepatrimoine des couples non maries dans le droit international prive et le droit interne des etats membres de l'Union europeenne [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/regimes/report_regimes_030703_fr.pdf.

⁴⁸ § 716 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“).

Pravidla, která se aplikují pro určení právo rozhodného ve věci vypořádání majetkových poměrů manželů jsou stanoveny jak vnitrostátním předpisem a najdeme je v § 49 odst. 3,4 ZMPS, tak i v unijním právu v Nařízení o majetkových poměrech manželů.⁴⁹ Protože toto nařízení bylo přijato v režimu posílené spolupráce, nejsou jím vázány všechny státy EU. Česká republika se této posílené spolupráce zúčastnila, to ale neplatí pro řadu jiných členských států jako je Dánsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Polsko a další. Kolizní úprava je ale obsažena i v některých dvoustranných MS, kterými je ČR vázána, jako např. kaskádová kolizní úprava v čl. 20 Smlouvy s Mongolskem (vyhlášena pod č. 106/1978 Sb.).⁵⁰

3.3.4. Poměry k dětem

Pro určení rozhodného práva ve věcech úpravy poměrů k dětem je třeba aplikovat nařízení Rady EU č. 4/2009 o výživném a dále Haagský protokol o rozhodném právu ve věcech vyživovacích povinností (2007). Dle ustanovení čl. 3 Haagského protokolu, který obsahuje obecné pravidlo pro práv rozhodné:

- *„Vyživovací povinnosti se řídí právem státu, v němž má oprávněný místo obvyklého pobytu, nestanoví-li tento protokol jinak.*
- *V případě změny místa obvyklého pobytu oprávněného se použije právo státu, v němž má oprávněný nové místo obvyklého pobytu, a to od okamžiku takové změny.“⁵¹*

Rozhodné právo ve věcech ostatních rodičovských práv se určuje podle ZMPS. Podle ustanovení § 57 odst. 1 ZMPS se poměry mezi rodiči a dětmi ve věcech výživy budou řídit právním řádem státu určeným podle MS, jejíž užití je stanoveno přímo použitelným právním předpisem EU. Stejným způsobem se určí i rozhodné právo ve věcech práva na výživu oprávněných osob z jiných poměrů, než jsou poměry mezi rodiči a dětmi. Dle ustanovení § 57 odst. 2 ZMPS se rozhodné právo v ostatních věcech rodičovských práv a povinností a dále opatření k ochraně osoby nebo jmění

---

⁴⁹ Nařízení Rady (EU) č. 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství.

⁵⁰ PFEIFFER, Magdalena. Kolizní nástrahy smlouveného majetkového režimu manželů. Ad Notam, 2019, č. 1, s. 20-26.

⁵¹ ROZHODNUTÍ RADY ze dne 30. listopadu 2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím (2009/941/ES), článek 3 odst. 1, 2.

dítěte určí podle MS. Zákon odkazuje na Úmluvu o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, sjednaná v Haagu dne 19. října 1996 a vyhlášená pod č. 141/2001 Sb. m. s. Podle Úmluvy se za určitých podmínek jako rozhodné právo použije smluvní stát soudu, který má podle Úmluvy pravomoc k řešení sporu (lex fori). Pokud mají tedy podle Úmluvy pravomoc české soudy, bude se u v případě ostatních rodičovských práv postupovat podle českého hmotného práva.

3.3.4.1. Příslušnost soudu

Podle nařízení Brusel II čl. 8: *„Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.“*

Odlišně od znění citovaného článku 8 se bude postupovat v případě, kdy se dítě přestěhuje u území jednoho členského státu do druhého a bude tam mít obvyklý pobyt. Soudy členského státu, kde dítě mělo trvalé bydliště si po dobu 3 měsíců po jeho přestěhování zachovávají příslušnost pro účely úpravy rozhodnutí o právu na styk s dítětem vydaného v tomto členském státě. A to v případě, kdy nositel oprávnění pro styk s dítětem má stále obvyklé bydliště v předchozím státě obvyklého bydliště dítěte.⁵²

---

⁵² Rozhodné právo a příslušnost soudu při rozvodech | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ [cit. 27.03.2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodne-pravo-a-prislusnost-soudu-pri-rozvodech-mezinarodnich-manzelstvipartnerstvi-majetkove-vztahy-a-pomery-k-detem-110815.html>.

3.4. Rozvod občanem třetí země

Jak bylo již zmíněno výše, úprava MPS existuje na třech úrovních - národní, evropské a mezinárodní. Pro otázku rozvodu s občanem třetí země je zásadní právě úprava vnitrostátní a mezinárodní. Základními normami jsou normy přímé, normy kolizní a normy MPS procesního. Přímé normy samy obsahují hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníku. Obvykle jsou obsaženy v mezinárodních smlouvách, kde si státy ve vymezené oblasti sjednávají jednotnou právní úpravu. Naproti tomu kolizní normy odkazují na určitý právní řád a obvykle jsou obsaženy spíše v normách vnitrostátního původu.⁵³ V úvodu této podkapitoly rozeberu pojmy, které jsou důležité znát pro orientaci v zahraničních pramenech MPS.

3.4.1. Kolizní normy

Mezi různými státy jsou výrazné rozdíly v hmotněprávní úpravě rodinného práva, ty vyplývají z jiných společenských a hospodářských poměrů, rozdílných kultur, náboženských tradicí apod. Protože vlivem globalizace je v dnešní době poměrně časté navazování rodinných vztahů mezi příslušníky rozdílných států, má kolizní úprava v této oblasti práva v praxi značný význam.⁵⁴ Uzavření manželství nemá pro muže či ženu zásadně za následek ani nabytí nové státní příslušnosti, ani ztrátu dosavadní příslušnosti. Vznikají tak poměry mezi manžely, ale i například dětmi, jejichž účastníci mají různou státní příslušnost a vztah ke dvěma nebo i více právním řádům. Kolizní úprava tak pomáhá určit, kterým právním řádem se bude daný poměr řídit a určit rozhodné právo. Kolizní norma nemá za cíl určit práva a povinnosti účastníků, ale pouze určit právní řád, ze kterého následně určíme obsah práv a povinností účastníků soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem.⁵⁵ Schéma, které je běžně známé z teorie práva (hypotéza, dispozice, sankce) kolizní norma neobsahuje, ta obsahuje pouze dva elementy: rozsah a navázání. Navázání označuje stanovení rozhodného práva kolizní normou.⁵⁶

⁵³ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní právo soukromé, 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, 430 stran. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0, s. 32-34.

⁵⁴ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, 430 stran. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0, s. 105.

⁵⁵ PFEIFFER, Magdalena. Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7, s. 15.

⁵⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Klára DRLIČKOVÁ, Tereza KYSELOVSKÁ a Jiří VALDHANS. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3, str. 328.

3.4.2. Hraniční určovatelé

Hraničním určovatelem je určitá skutečnost významná pro určení právního řádu, kterým se daný poměr bude řídit. Tyto skutečnosti se také nazývají jako hraniční ukazatelé nebo kolizní kritéria. Cílem je, aby se určilo rozhodné právo, ke kterému má příslušný právní poměr, či otázka nejbližší vztah, a tak je bude moci nejlépe řešit. Stanovením takového hraničního určovatele v kolizní normě se zákonodárce snaží dojít ke spravedlivé úpravě daného poměru. Jako prevence před případnou nespravedlností při užití rozhodného práva složí institut výhrady veřejného pořádku, případně někdy i samotné ustanovení obsahují možnost neaplikace určitého právního řádu (*lex fori*) v případě, že rozhodné právo vůbec nedovoluje rozvod (např. § 50 odst. 2 ZMPS).

V mezinárodním rodinném právu jsou nejčastější hraniční ukazatelé: státní příslušnost, obvyklý pobyt nebo bydliště, poloha věci, místo soudu nebo úřadu, který vede dané řízení a často se připouští volba práva samotnými účastníky.⁵⁷ V kolizní úpravě manželství s mezinárodním prvkem je možné často najít více hraničních určovatelů, které fungují jako kaskáda. Smyslem je, že v pořadí následující hraniční určovatel přijde na řadu pouze v případě, že předchozí kolizní kritérium nelze aplikovat.⁵⁸

3.4.2.1. Státní příslušnost

Státní příslušnost je jedním ze základních hranicích určovatelů. V evropském právu kontinentálním byla po dlouhou dobu využívána jako primární kolizní kritérium právě v oblasti rodinného práva. Státní příslušnost se určuje podle vnitrostátní úpravy jednotlivých států. Z pohledu MPS dokládá státní příslušnost zařazení konkrétní fyzické osoby k určitému právnímu státu a jeho právnímu řádu.⁵⁹ Protože pravidla pro změnu státní příslušnosti bývají v jednotlivých státech dosti přísná a dále je obvyklé, že většina osob má v průběhu celého života jedno občanství, je toto kritérium vcelku stabilní. Postupným vývojem práva však toto kolizní kritérium začalo ustupovat ve prospěch kritéria obvyklého pobytu a volby práva. V ZMPS se dále můžeme v této souvislosti

---

⁵⁷ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, s. 32.

⁵⁸ Např. § 50 odst. 1 ZMPS.

⁵⁹ PFEIFFER, Magdalena. Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7, s. 24-27.

setkat s pojmem domicil, což je tradiční koncept angloamerického právního systému a vyjadřuje právní poměr mezi určitým územím a fyzickou osobou. Tento pojem můžeme nalézt hlavně v nařízeních evropského mezinárodního práva, jako jeden z hraničních určovatelů v kolizních normách nebo také jako kritérium mezinárodní příslušnosti soudů.

3.4.2.2. Kritérium obvyklého pobytu

Dalším často používaným hraničním určovatelem je kritérium obvyklého pobytu. Kritérium obvyklého pobytu je výsledkem kompromisu na půdě Haagské konference mezi evropským kontinentálním systémem, který byl založený zejména na kritériu státní příslušnosti a systémem angloamerickým, který využíval hlavně kritérium domicilu. Kritérium státní příslušnosti začalo být problémové, protože vyvstaly problémy se zjišťováním a aplikací zahraniční práva, které znamenaly finanční a časovou zátěž pro justiční orgány a dále se začaly více objevovat případy, kdy jedna osoba měla více státních příslušností, nebo naopak neměla žádnou státní příslušnost. Kritérium obvyklého pobytu se tedy časem ukázalo, jako vhodné řešení a tento jev se odrazil i do úpravy ZMPS. Pokud v ZMPS vyhledáme pojem obvyklý pobyt, najdeme celkem 65 výsledků, oproti tomu, pokud vyhledáme pojem státní příslušnost, výsledků najdeme pouze 9. Posun v případě používání tohoto kritéria je tedy zřejmý. V důsledku nejednotného překladu anglického habitual residence se v mezinárodních smlouvách můžeme setkat jak s pojmem obvyklý pobyt, tak s pojmem obvyklé bydliště.⁶⁰

3.4.2.3. Proměnlivost hraničního určovatele

Aby mohlo dojít ke správnému určení rozhodného práva, měl by být hraniční určovatel posouzen k určitému časovému okamžiku. Kritéria hraničního určovatele se totiž mohou v průběhu času měnit, jako například obvyklý pobyt, či v některých případech státní příslušnost. Pokud se rozhodná skutečnost změní, dojde i ke změně rozhodného práva.⁶¹ V případě právního jednání nebo jiné právní skutečnosti se rozhodné právo určí podle času, kdy k takovému jednání došlo. Změnou hraničního určovatele by nicméně neměla být dotčena práva třetích osob.

---

⁶⁰ PFEIFFER, Magdalena. Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7, s. 56.

⁶¹ PFEIFFER, Magdalena. Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7, s. 17.

3.4.3. Volba rozhodného práva

Volba rozhodného práva umožňuje účastníkům, jak z názvu vyplývá, si svobodně zvolit právo, podle kterého se budou jejich právní poměry řídit. Volba práva může být omezená, nebo může záviset pouze na vůli stran, jaké právo si zvolí. V otázkách, které se týkají rozvodu manželství, se setkáváme spíše s omezenou volbou práva, kdy si manželé mohou rozhodné právo zvolit, nicméně si musí zvolit právní řád, na který mají nějaké vazby.⁶²

3.4.4. Výhrada veřejného pořádku

Může nastat situace, kdy dle pravidel kolizní normy je třeba aplikovat zahraniční právo, které je diametrálně odlišné od naší právní úpravy. Odlišnost může vycházet z odlišného pojetí rodinného práva v závislosti na odlišnosti kultury nebo náboženství v různých často vzdálených státech. Právní předpis jednoho státu tak může obsahovat ustanovení, které odporují poměrům v oblasti právního řádu jiného státu.⁶³ Institut výhrady veřejného pořádku umožňuje odmítnutí ustanovení cizího právního řádu v případě, že by jeho účinky v oblasti našeho právního řádu byly zásadně nepřijatelné. Ze stejného důvodu pak může dojít k odmítnutí uznání rozhodnutí cizího státu a provedení procesního úkonu k dožádání z ciziny.

Výhrada veřejného pořádku se užívá v reakci na rozhodné právo, které je určené kolizní normou a zjevně je v rozporu s veřejným pořádkem, nebo dobrými mravy. Je třeba posoudit veškeré okolnosti případu a zhodnotit účinky, které by případná aplikace ustanovení vyvolala. Dle § 4 ZMPS: *„Ustanovení zahraničního právního řádu, jehož se má použít podle ustanovení tohoto zákona, nelze použít, jestliže by se účinky tohoto použití zjevně přičily veřejnému pořádku. Ze stejných důvodů nelze uznat cizí rozhodnutí, cizí soudní smír, cizí notářskou a jinou veřejnou listinu, cizí rozhodčí nález, nebo provést procesní úkon k dožádání do ciziny, aneb uznat právní poměr nebo skutečnosti, které vznikly v cizině nebo podle zahraničního právního řádu“.*

---

⁶² KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, 430 stran. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), ISBN 978-80-7380-550-0, s. 132.

⁶³ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, s 37.

3.4.5. Zpětný a další odkaz

Při určování rozhodného práva může dojít k situaci, kdy právo, které bylo určeno kolizní normou, znovu odkazuje na jiné právo. Může tak dojít k situaci, kdy právo rozhodné odkáže zpět na tuzemské právo, či odkáže na další cizí právo. Dle ustanovení § 21 ZMPS, pokud dojde ke zpětnému odkazu na české právo, použijí se hmotněprávní ustanovení českého právního řádu. Pokud dojde k dalšímu odkazu a ustanovení zahraničního práva odkazují na právo jiného cizího státu, tak se užije hmotněprávní ustanovení tohoto práva, pokud se ho má použít dle jeho kolizních ustanovení, v odlišném případě se použijí hmotněprávní ustanovení českého práva.

Pokud nastane případ zpětného odkazu, bude soudce aplikovat právo tuzemské. Nikoliv tedy normy kolizního práva, ale hmotného. Pokud nastane případ dalšího odkazu, toto cizí právo se použije pouze v případě, že by tak bylo určeno i vnitrostátními kolizními normami. Pokud kolizní právo tak neurčí, použije se právo tuzemské.⁶⁴ Mezinárodní smlouvy často zpětný odkaz explicitně vylučují.

3.4.6. Rozvod manželství v ZMPS

Poměry mezi manžely jsou upraveny v ustanoveních § 47 - 52 ZMPS. Paragraf 47 upravuje pravomoc. K založení pravomoci českých soudů k řízení o rozvodu manželství, za podmínky, že mezinárodní smlouva nebo unijní předpis nestanoví něco jiného, stačí, že jeden z manželů je státním občanem ČR nebo jestliže žalovaný má v ČR obvyklý pobyt. Pokud jsou oba manželé cizinci a žalovaný nemá obvyklý pobyt v ČR, EU nebo nemá domicil ve VB nebo Irsku je pravomoc českých soudů dána, jestliže:

- a) *oba manželé měli v České republice obvyklý pobyt a žalobce má ještě obvyklý pobyt v České republice,*
- b) *žalobce má obvyklý pobyt v České republice a druhý manžel se připojil k návrhu, nebo*
- c) *žalobce má obvyklý pobyt v České republice a měl tento obvyklý pobyt nejméně po dobu jednoho roku bezprostředně před podáním žaloby.*⁶⁵

---

⁶⁴ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 41-42.

⁶⁵ Ustanovení § 47 ZMPS.

Paragraf 48 až 50 upravuje rozhodné právo. Pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem je důležitý především § 50 odst. 1) a 2), který určuje, že rozvod manželství se řídí právním řádem toho státu, kterým se řídí osobní poměry manželů v době zahájení řízení. Pokud by toto pravidlo odkazovalo na použití cizího právního řádu, který buď rozvod manželství vůbec nedovoluje, nebo dovoluje pouze za mimořádně tíživých okolností, použije se českého právního řádu za podmínky, že jeden z manželů je státním občanem ČR nebo alespoň jeden z nich má na našem území obvyklý pobyt.

Nakonec paragraf 51 upravuje uznání cizích rozhodnutí. Odstavec jedna stanoví, že pravomocná cizí rozhodnutí ve věcech rozvodu manželství se uznávají, pokud tomu nebrání ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) až e) na základě zvláštního rozhodnutí. Pravomoc vyslovit, že se rozhodnutí uznává, přísluší Nejvyššímu soudu ČR. Rozhodnutí lze uznat pouze tehdy, pokud byl skutkový základ zjištěn způsobem, který vyhovuje příslušným ustanovením právního řádu ČR.

3.4.7. Rozvod manželství dle mezinárodní smlouvy

Dle ustanovení článku 10 Ústavy ČR a dle ustanovení § 2 ZMPS vyplývá, že mezinárodní smlouvy mají přednost, před aplikací ZMPS. Mezinárodní smlouvy v oblasti rozvodu manželství obvykle bývají dvoustranné smlouvy, jejichž předmětem je konkrétní úprava poměrů mezi dvěma státy. Přehled dvoustranných smluv, které uzavřela česká republika, můžeme najít na webu www.justice.cz.⁶⁶

Vícestrannou MS, která se vztahuje k otázkám mezinárodních rozvodů je Haagská rozvodová úmluva⁶⁷, závazná pro ČR od roku 1976. Úmluva je v ČR aplikovatelná pouze na rozvody manželství, ke kterým došlo až potom, co se ČR stala její smluvní stranou. Dle údajů vedených na webových stránkách www.hcch.net je v současné době Úmluvou vázáno 20 smluvních států. Úmluva neupravuje problematiku příslušnosti soudů, které jsou oprávněny rozhodovat ve věci rozvodu manželství, ale upravuje pouze otázky týkající se uznání a výkon rozhodnutí o rozvodu manželství, které byly vydány v jiném smluvním státě. Nepoužije se ani ve vztahu k rozhodnutím vydaných členskými státy EU (s výjimkou Dánska). Podmínkou pro uznání rozhodnutí o rozvodu

---

⁶⁶ Dvoustranné smlouvy. www.justice.cz [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>.

⁶⁷ Úmluva ze dne 1. června 1970 o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití.

manželství. Česká republika neuznává rozvod nebo zrušení manželského soužití mezi dvěma manžely, kteří byli v době rozhodnutí státními občany České republiky, pokud se postupovala podle jiného práva než toho, které určuje ustanovení MPS v případě, že výsledek je odlišný od toho, ke kterému by soudy došly aplikací správného rozhodného práva ve věci. Podmínkou dle článku 2 Úmluvy pro to, aby bylo uznáno rozhodnutí o rozvodu manželství, které vydal jiný smluvní stát je, že kde dni podání návrhu měl ve smluvním státě jeden z manželů obvyklé bydliště po dobu delší než jeden rok, nebo že tam bylo společné bydliště manželů, nebo že byli oba manželé státními občany tohoto státu, nebo že by byl jeho státním příslušníkem navrhovatel a zároveň tam měl bydliště. Dále jsou dle článku jedna Úmluvy z věcné působnosti Haagské rozvodové úmluvy výslovně vyloučeny výroky o vině a trestu a další vedlejší výroky, zejména výroky, které se týkají finančních závazků nebo o otázkách péče o děti.

V rámci této diplomové práce jsem dále vypracovala krátký dotazník, který se zabýval osobními zkušenostmi respondentů s rozvodem manželství s mezinárodním prvkem. Protože se dotazník dostal většinou k respondentům, kteří mají zkušenosti s rozvodem s občanem Tuniska, rozeberu konkrétně úpravu mezinárodních smluv mezi Tuniskem a ČR.

Česká republika má s Tuniskem uzavřeny dvě smlouvy: Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, o uznání a výkonu justičních rozhodnutí a o vydávání s Dodatkovým protokolem⁶⁸ a dále Konzulární úmluva mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou. Z hlediska předmětu této diplomové práce je důležitá zejména smlouva první jmenovaná. Smlouva je poměrně stručná, rozdělená do deseti kapitol a celkem 51 článků. Kapitola první obsahuje všeobecná ustanovení, která se zabývají tím, že občané jedné smluvní strany požívají na území druhé smluvní strany stejné právní ochrany, jako její vlastní občané. Dále občané, včetně právnických osob mohou na území druhé smluvní strany bez překážek vystupovat před justičními orgány. Justiční orgány smluvních stran si vzájemně poskytují právní pomoc diplomatickou cestou prostřednictvím svých ústředních orgánů. Ministerstva spravedlnosti si vzájemně na žádost budou sdělovat informace o platném právním řádu. Kapitola druhá se zabývá právní pomocí a osvobození od poplatků a nákladů řízení. Kapitola třetí se zabývá doručováním soudních nebo mimosoudních písemností a vyřizování dožádání. Kapitola čtvrtá se zabývá Ochranou svědků a znalců, kapitola

---

⁶⁸ Tunis, 12. 4. 1979; č. 40/1981 Sb.

pátá zasíláním výpis z listin o osobním stavu. Kapitola šestá výkonem a uznáním justičních rozhodnutí a rozhodčích nálezů, kapitola sedmá vydáváním, kapitola osmá Žádostí o převzetí trestního stíhání a kapitola devátá výměnou zpráv o odsouzení a údajů z rejstříku trestů. Poslední desátá kapitola obsahuje závěrečná ustanovení. Tunisko je součástí Haagské Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, kterou budu rozebírat níže.

3.4.8. Výsledky dotazníku

Dotazník byl určen především těm, kteří s rozvodem s mezinárodním prvkem mají nějakou zkušenost, ideálně pokud si rozvodem s mezinárodním prvkem sami prošli. Přestože si dotazník otevřelo přes 56 návštěvníků, reálně ho vyplnilo 12 respondentů. Dotazník obsahoval 9 jednoduchých otázek, které byly zaměřeny především na osobní zkušenost a názor respondentů, protože jsem při vypracování dotazníku předpokládala, že ho budou vyplňovat spíše respondenti bez právnického vzdělání. Protože všichni respondenti uvedli, že jsou ženy, budu o nich dále psát jako o respondentkách.

V dotazníku celkem 11 respondentek uvedlo, že jsou buď občany ČR, nebo mají na našem území obvyklý pobyt. Zbývající respondentka uvedla, že je občankou Slovenské republiky. Další otázka směřovala k tomu, odkud pochází partner respondentky. Celkem 6 respondentek uvedlo, že partner pochází z Tuniska, další 4 respondentky uvedly, že partner pochází z Egypta a poslední z Alžírsko. Všechny tři státy tak jsou státy arabské, nacházejí se v severní Africe a nejsou ani členy EU ani Haagské konference. Protože dotazník jsem sdílela k vyplnění především mezi sociálními skupinami, které jsou zaměřené na sdílení zkušeností členů skupin na manželství s mezinárodním prvkem, můžeme z výsledků této otázky usuzovat, že v zemích třetího světa jsou výraznější rozdíly v kultuře a lidé mají větší tendenci sdílet zkušenosti s občany jejich rodné země než v případě EU. Dle mého názoru to svědčí i o zvýšené právní jistotě, která vznikla díky společným unijním ustanovením v rámci rozvodu s mezinárodním prvkem mezi unijními státy. Lidé mají větší právní jistotu, a tedy i menší tendenci se s někým radit a dohledávat si informace.

Třetí otázka se zabývala tím, zda proběhlo rozvodové řízení u českého soudu. Většina, tedy osm respondentek uvedlo, že řízení skutečně proběhlo před českými soudy, zbývající respondentky uvedly, že před německými soudy, před egyptskými soudy či před tuniskými soudy. S tím souvisí i

další otázka, která se zabývala tím, podle práva kterého státu se s partnerem rozváděly. Shodně respondentky pak uvedly, že osm z nich dle práva českého, a zbývající dle práva německého, práva egyptského, či práva tuniského.

Další otázka se zabývala tím, zda bylo rozvodové řízení pro respondentky přehledné a zda rozuměly svým právům a povinnostem. Jedenáct respondentek uvedlo, že spíše ano, včetně respondentky, jejíž řízení probíhalo podle německého právního řádu. Poslední respondentka, která uvedla, že řízení probíhalo podle egyptského právního řádu, odpověděla, že spíše ne. Dle mého názoru to souvisí s tou skutečností, že respondentka, která je občankou ČR je značně ovlivněna tuzemskou úpravou rodinného práva, které je značně ovlivněno evropskou tradicí a křesťanským pojetím rodinného života a dokáže tak hůře porozumět egyptskému právnímu řádu, který je naopak výrazně ovlivněn islámským pojetím rodinného života a s tím spojenou odlišnou kulturou. Oproti tomu respondentka, která uvedla, že řízení probíhalo dle německého právního řádu, zároveň uvedla, že rozvodové řízení pro ni bylo spíše přehledné. To zase dle mého názoru vypovídá o větší právní jistotě v rámci států EU.

Další otázkou jsem se snažila zjistit, zda respondentky využily služeb advokáta a zda s jeho službami byly spokojeny. Devět respondentek shodně uvedlo, že ano a že spíše byly s jeho službami spokojeny. Dvě respondentky uvedly, že advokáta vůbec neměly, jedna z nich zároveň v závěru dotazníku uvedla cituji: „Rozvod proběhl stejně, jako s Čechem, jen exmanžel měl překladatele a právníka.“ Dle mého názoru to souvisí s tím, že rozvod proběhl u českých soudů, dle českého právního řádu a respondentka tak rozuměla svým právům a povinnostem v rámci rozvodového řízení. Poslední respondentka pak uvedla, že se službami advokáta spíše spokojena nebyla, jedná se o stejnou respondentku, která uvedla, že řízení probíhalo podle egyptského právního řádu. K otázce dále uvedla, že se jí egyptské právo jevílo jako nesrozumitelné a egyptský právník jí s ním dostatečně neseznámil. Dle názoru respondentky jeho neochota pramenila z toho, že v Egyptě jsou rozvody stále určité tabu a ostuda pro egyptský pár.

Sedmou otázkou jsem se snažila zjistit, zda uznal cizí stát rozhodnutí českého soudu o rozvodu manželství či naopak český soud uznal rozhodnutí cizího státu. Osmou otázkou pak, zda mají respondentky pocit, že soud rozhodl spravedlivě. Všechny respondentky pak na tyto otázky shodně odpověděly, že státy rozhodnutí soudu uznaly a dle jejich názoru soud rozhodl spíše spravedlivě.

Poslední devátá otázka pak byla s otevřenou odpovědí, kdy některé odpovědi jsem již zakomponovala do odpovědí uvedených výše, většina respondentů se dále k tématu již vyjadřovat nechtěla. Zbývající respondentky se vyjádřily následovně. Bývalý manžel dle výpovědi respondentky žije v současné době v Tunisku, rozhodnutí českých soudů se jí sice jeví spravedlivě, nicméně vymahatelnost výživného na děti se prakticky rovná nule. Dále se v této souvislosti vyjádřila k nepružnosti tuniské justice a k odlišným právním systémům obou zemí. Další doplnila, že jejich manželství bylo rozvedeno i bez přítomnosti manžela. Další z respondentek pak uvedla, že dle jejího názoru jde pouze o účelová manželství, pro víza a peníze a dodala, že jí byla podstrčena žádost o rozvod manželství v arabském jazyce. Poslední pak v otevřené otázce dodala, že po své zkušenosti už by do takového manželství nevstoupila. K posledním dvěma uvedeným se dále vyjadřovat nebudu, protože nemám dostatek dat, abych problematiku posoudila, nicméně co se týče vymahatelnosti rozsudků, tak dle mého názoru je tento problém bohužel jedním z úskalí mezinárodního manželství.

Vysoká rozvodovost a s tím související problémy s únosy dětí a vymáhání výživného jsou veřejností v souvislosti s mezinárodními rozvody často probíranými tématy. Protože z pozice občana státu ČR nemůžeme nijak významně ovlivnit fungování tuniské justice, nezbyvá nic jiného, než důrazně apelovat na všechny občany, kteří mají partnery původem z Tuniska, aby vůbec před uzavřením samotného sňatku s partnerem důkladně prodiskutovaly představu jak o rodinném životě, pracovních možnostech obou partnerů, podílu na nákladech domácnosti a na jejím vedení, výchově dětí apod. Dále také strávit určitou dobu v rodině partnera, aby měly jasnou představu o místním rodinném životě, tradicích a kultuře. Dále bych této souvislosti ještě uvedla, že Tunisko je smluvní stranou Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí.

3.4.9. Mezinárodní únos dítěte jako důsledek rozvratu mezinárodního manželství

Ve stručnosti jsem se v rámci této podkapitoly rozhodla i stručně rozebrat téma mezinárodního únosu dítěte jako důsledku rozvratu mezinárodního manželství. Do práce jsem se toto téma rozhodla zařadit proto, že jsem při hledání podkladů pro rozvod s mezinárodním prvkem

na toto téma neustále narážela a vypořádání poměru k dětem je nepochybně součástí vypořádání každého manželství, ze kterého vzniknou děti.

Mezinárodní únosy dětí bývají často označovány jako rodičovské únosy. Důvodem je, že rodiče si v 98 % případů děti navzájem unášejí. Základním právním pramenem této problematiky je Haagská Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské odpovědnosti a opatření k ochraně dětí a v neposlední řadě Úmluva o právech dítěte.⁶⁹ Haagská Úmluva je v současné době závazná pro všechny členské státy EU a další státy, jejichž úplný seznam je dostupný na webových stránkách Haagské konference.⁷⁰ Na konci práce je obrázek č. 2, na kterém jsou na mapě světa přehledně zobrazeny státy, které jsou stranami Úmluvy a které nejsou.

Mezinárodní únos dítěte je označení pro situaci, kdy je dítě neoprávněně přemístěno či zadrženo v zahraničí mimo stát jeho obvyklého bydliště bez souhlasu druhého rodiče, nebo bez souhlasu soudu. Za obvyklé bydliště se přitom považuje místo, kde se dítě delší dobu zdržuje, dochází do školy nebo školky nebo místo, na kterém se rodiče naposledy shodli jako na obvyklém bydlišti. Jako mezinárodní únos dítěte je považována také situace, kdy sice dítě vyjelo do zahraničí se souhlasem druhého rodiče, ale na dobu delší, než se kterou rodič souhlasil. Takové případy jsou porušením práva na péči o dítě.

Příslušnost soudu budeme určovat podle dvou možných situací. První situací je, že dítě je uneseno ze zahraničí do ČR. V takovém případě budou v řízení o navrácení dítěte příslušné rozhodovat české soudy. Druhá situace je, že dítě je uneseno z České republiky do zahraničí. V takovém případě jsou ve věci příslušné rozhodnout soudy země, kam bylo dítě uneseno. V případě států, které nejsou smluvní stranou Úmluvy je potřeba v dané zemi zahájit standardní řízení o péči o dítě dle vnitrostátních pravidel jednotlivých zemí. Případně je možné nechat si v zemi, kam bylo dítě uneseno uznat vykonatelné rozhodnutí ČR, kterým bylo rozhodnuto o péči o dítě. Je potřeba ale postupovat dle pravidel jednotlivých zemí, přičemž některé země takový postup ani neumožňují. V posledních dvou jmenovaných případech je nicméně nutné počítat s delší časovou náročností, oproti klasickému návratovému řízení.

---

⁶⁹ CIRBUSOVÁ, Martina, ROGALEWITZOVÁ, Romana. Násilí v rodině a mezinárodní únos dítěte jako následek. Právník, 2014, č. 9, s. 746 - 757.

⁷⁰ HCCH | #28 - Status table. HCCH | Splash [online]. Copyright © HCCH 1951 [cit. 27.03.2022]. Dostupné z: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=24>.

Návratové řízení by typicky mělo probíhat velmi rychle a soud v řízení zkoumá pouze otázku, zda bylo dítě přemístěno protiprávně, či nikoliv. Jedním se smluvních států je nicméně i Tunisko, které respondentky ve výše uvedeném dotazníku právě v rámci návratového řízení poměrně kritizovaly právě z pohledu délky návratového řízení. Je proto k zamyšlení, zda je toto řízení ve všech smluvních státech vážně tak rychlé, jak uvádí odborná literatura.

Soud příslušný v řízení o navrácení nezletilého dítěte z České republiky je Městský soud v Brně. Soud ve lhůtě tří týdnů od podání návrhu na zahájení řízení je ze zákona povinný nařídit první jednání. Ve věci je soud povinen rozhodnout co nejrychleji, nejpozději však ve lhůtě 6 týdnů od zahájení řízení. Pokud soud v řízení navrhovatelí vyhoví, je rozsudek předběžně vykonatelný a dítě se po vynesení rozsudku musí ve lhůtě stanovené rozsudkem vrátit do místa obvyklého bydliště. Návratové řízení, ve kterém jsou příslušné zahraniční soudy probíhá dle procesních pravidel jednotlivých zemí. V Případě, že jde o smluvní stát Úmluvy by měl být v zemi zřízen ústřední správní orgán obdobný našemu Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Ve smluvních státech Úmluvy by neměly být za řízení vyměřovány žádné poplatky a ústřední orgány by měly vyvíjet svou činnost na vlastní náklady. Nicméně v případě únosu dětí do zahraničí je většinou potřeba využít služeb místního právního zástupce, jehož služby je potřeba uhradit.⁷¹

---

⁷¹ Mezinárodní únos dítěte | Právní prostor. Právní prostor | Informační web nejen pro právníky [online]. Copyright © 1999 [cit. 27.03.2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/mezinarodni-unos-ditete>

4. Srovnání české a německé právní úpravy

Předmětem této části diplomové práce je srovnání právní úpravy rozvodu s mezinárodním prvkem mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo (dále jen „SRN“).

Podmínky pro rozvod manželství v SRN se v mnohém podobají podmínkám podle práva ČR. Manželství musí být podle právní úpravy obou právních řádů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno. Za nevyvratitelnou domněnku rozvratu manželství se považuje skutečnost, že spolu manželé více než jeden rok nesdílí společnou domácnost. Samotné řízení může stejně jako v ČR zahrnovat i vypořádání majetku, kdy mají manželé lhůtu tři roky na podání návrhu na vypořádání majetku.

Co se týče vypořádání majetku, zde je situace v SRN odlišná od klasických českých manželství. Podle české právní úpravy nabývají manželé po dobu trvání manželství veškerý majetek, až na některé výjimky, do společného jmění manželů. Oproti tomu podle německé právní úpravy manželé po dobu trvání manželství nabývají majetek a přistupují k dluhům samostatně. Na konci manželství pak mají právo svoje majetkové přírůstky vypořádat. Aby nedocházelo k situacím, že jeden z manželů s úmyslem rozdělit druhému z manželů menší díl majetku tím, že těsně před rozvodem účelově převede svůj majetek na třetí osobu, má právo SRN dvě pravidla. Prvním pravidlem je, že k nakládání s majetkem jako celkem je potřeba získat souhlas druhého manžela. A druhým pravidlem je, že do konečného majetku rozvádějícího se manžela se započítává i majetek, který manžel v posledních deseti letech převedl bezúplatně na třetí osobu.

Základním pramenem MPS je v obou právních řádech zákon. V českém právním řádě je to ZMPS a v německém právním řádě EGBGB.⁷² Oba zmíněné právní řády obsahují pravidlo, že se zákon neaplikuje v případě, že MS stanoví něco jiného. Prameny práva tedy členíme na vnitrostátní a mezinárodní, a protože jsou oba členskými státy EU, tak zde má zásadní roli hlavně právo Evropské.

V roce 1956 byla mezi ČR a tehdejší Německou demokratickou republikou (dále jen „NDR“) uzavřena první mezinárodní smlouva o mezinárodních právních stycích v oblasti

---

⁷² Uvozovací zákon k občanskému zákoníku (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche).

občanského, rodinného a trestního práva. V roce 1976 byla novelizována. Smlouva stanovila např. zásadu *lex fori* v rozhodování o rozvodu manželství, nebo stanovila princip hraničního určovatele dle posledního společného bydliště manželů.⁷³ Tuto smlouvu pak nahradila v roce 1989 nová stejnojmenná smlouva, která sice obsahovala podrobnější úpravu dané problematiky, ale stála na stejných principech a zásadách, jako smlouva původní.⁷⁴ Dnes se však tyto právní vztahy dvoustrannou mezinárodní smlouvou uzavřenou pouze mezi těmito dvěma státy neřídí.

Rozvod s mezinárodním prvkem se bude řídit podle pravidel uvedených v nařízení Brusel II bis, které je rozebráno již v úvodu této práce. SRN je dále na rozdíl od ČR participující stranou taktéž výše rozebraného nařízení Řím III. Dále je významná Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o dalším usnadnění styku při poskytování právní pomoci na základě Haagských úmluv ze dne 1. března 1954 o civilním řízení. Dále Haagská úmluva o vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností ze dne 23. listopadu 2007. Účelem této úmluvy je zajistit účinné mezinárodní vymáhání výživného, které vyplývá z rodinných vztahů a dále zajistit spolupráci orgány jednotlivých smluvních států, a také zajistit vykonatelnost rozhodnutí o výživném. Úmluva se aplikuje na vyživovací povinnost mezi rodičem a dítětem, které je mladší dvaceti jedna let a na výkon rozhodnutí o výživném mezi bývalými manžely. Úmluva upravuje zejména spolupráci ústředních správních orgánů, návrhy oprávněné strany na vymáhání výživného, předávání a vyřizování návrhů ve věci, řízení o uznávání a o výkonu jednotlivých rozhodnutí, dohody o výživném, o výkonu rozhodnutí dožadovaným státem apod.

Dalším významným pramenem, který upravuje vzájemné vztahy mezi ČR a SRN v předmětné věci je Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Již v preambuli toho nařízení je uvedeno, že vůbec důvodem pro přijetí tohoto nařízení byla potřeba vytvořit nástroj, který by zajistil slučitelnost ustanovení o kompetičních sporech, kolizních normách a ustanovení o uznávání rozhodnutí a přeshraniční pomoci jednotlivých členských státech EU. Tento nástroj má vést k vytvoření vlastních procesních pravidel, které zajistí, že spory ohledně výživného budou řešeny podle zjednodušené úpravy a budou tak řešeny rychleji a efektivněji. Nařízení se vztahuje na rozhodnutí soudů i správních orgánů vzhledem k odlišnosti jednotlivých právních úprav v jednotlivých členských státech EU. Nařízení se aplikuje na vyživovací povinnosti, které vznikly z

⁷³ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 133/1976 Sb.

⁷⁴ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí. 147/1990 Sb.

rodinných vztahů, manželství, rodičovství nebo švagrovství. Dále nařízení upravuje příslušnost soudu ve věci výživného a upravuje možnost stran zvolit si soud. Významným přínosem tohoto nařízení je zrušení nutnosti prohlášení vykonatelnosti v členském státě, tudíž není třeba další byrokracie, a tím pádem i prodlužování ve věci a bez dalšího řízení se uznává platnost a vykonatelnost rozhodnutí ohledně výživného, které bylo vydáno jiným členským státem EU. Nařízení dále upravuje právní pomoc, předávání informací a další spolupráci mezi ústředními orgány.⁷⁵

4.1. Kolizní normy a rozhodné právo

V českém mezinárodním rodinném právu je používána především kolizní metoda, kdy kolizní normy určí právo rozhodné z více právních řádů. Německé mezinárodní právo rodinné používá tyto metody také a shodují se i ve svém označení. V obou právní řádech kolizní normy neobsahují vlastní práva a povinnosti, ale pouze odkazují na právní řády, které se mají použít a které ta konkrétní práva obsahují.⁷⁶ V českém mezinárodním právu rodinném i v německém mezinárodním právu rodinném nalezneme kogentní kolizní normy, ale za určitých podmínek povoluje účastníkům si rozhodné právo zvolit.

V mezinárodním právu rodinném se dále používají rozšiřující kolizní normy. Tyto normy se aplikují v případě, že je to potřeba k dosažení určitého právního stavu nebo chtěného nároku v situaci, kdy základní kolizní norma obsahuje pravidlo, které dosažení takové stavu neumožňuje. Například v ustanovení § 50 odst. 2 ZMPS: *„Jestliže by bylo třeba podle odstavce 1 použít cizího právního řádu, který rozvod manželství nedovoluje anebo jej připouští jen za okolností mimořádně tíživých, použije se českého právního řádu, jestliže alespoň jeden z manželů je státním občanem České republiky nebo alespoň jeden z manželů má v České republice obvyklý pobyt.“*

S touto problematikou je spojeno i používání více hraničních určovatelů. Volba práva jako hraničního určovatele je v SRN běžný způsob stanovení rozhodného práva ve věci úpravy právních vztahů mezi manžely. Např. ustanovení čl. 14 odst. 2 EGBGB upravuje podmínky, podle kterých je

---

⁷⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Mezinárodní právo soukromé evropských zemí: překlady předpisů mezinárodního práva soukromého s poznámkami a související informace. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-309-7. Str. 230-240.

⁷⁶ KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7., opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009. ISBN 978-80-7239-231-5, s. 103.

možné si rozhodné právo zvolit. Tedy pokud by jeden z manželů byl příslušníkem dvou států zároveň a současně by oba účastníci měli stejnou státní příslušnost, tak by si mohli zvolit právo státu, jehož jsou oba státními příslušníky. Odstavec čtvrtý téhož ustanovení stanoví podmínku notářského ověření volby práva. Dle čl. 15 odst. 2 a 3 EGBGB si mohou manželé zvolit rozhodné právo pro vztahy, které souvisejí se společným jměním manželů za podmínky splnění uvedených podmínek a notářského ověření. ZMPS upravuje možnost volby práva manželů v souvislosti s úpravou manželského majetkového práva.

4.1.1. Kolizní úprava osobních a majetkových poměrů manželů

4.1.1.1. Právní úprava v České republice

Podstatou manželství jako právního vztahu jsou vzájemná práva a povinnosti mezi manžely, vedle vzniku a zániku manželství tedy řeší MPS i tuto problematiku. Tradičně je mezi osobní poměry manželů řazena i jejich vzájemná vyživovací povinnost, ta je pro účely kolizní úpravy však upravena odděleně. Tuto oblast tedy rozlišujeme na tři kategorie, těmi jsou osobní poměry, majetkové poměry a vzájemná vyživovací povinnost mezi manžely.

Osobní poměry manželů vymezujeme negativně jako soubor všech vztahů, které nespádají do oblasti majetkových vztahů a vyživovacích povinností. Řadíme sem tedy například nějaké osobní vazby mezi manžely, jako je například vzájemná úcta, věrnost, soužití, povinnost si vzájemně pomáhat, vzájemně se zastupovat v určitých záležitostech a otázku společného příjmení manželů. Některé státy také mají právně upravené i například souhlas manžela k některým právním jednáním manželky nebo zákaz manželky k některým právním jednáním, vztah manželů k věřitelům apod.⁷⁷ V konkrétních případech je pak k posouzení, zda jsou zmíněná ustanovení cizích právních řádů v souladu s veřejným pořádkem, a zda by nebylo vhodné aplikovat výhradu veřejného pořádku.

Ustanovení § 29 odst. 3 ZMPS upravuje kolizní normu, která určí právní řád, kterým se budou řídit otázky ohledně jmen fyzických osob. Úprava se bude řídit právní řádem toho státu,

---

⁷⁷ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. 8 vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, 430 stran. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0, s 330.

jehož je fyzická osoba občanem, stejná osoba se také může dovolat použití právního řádu toho státu, kde má obvyklý pobyt. V případě změny příjmení po uzavření smíšeného sňatku se aplikuje ustanovení § 78 ZM podle kterého se změny příjmení občana ČR, ke kterým došlo za trvání manželství s mezinárodním prvkem platné bez potřeby dalšího řízení na území ČR v případě, že měl občan na území cizího státu obvyklý pobyt nebo trvalý pobyt. Pokud trvalý pobyt neměl, je potřeba, aby platnost rozhodnutí byla uznána Ministerstvem vnitra, nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak.

Dle kolizního ustanovení § 49 odst. 1 ZMPS se osobní poměry manželů řídí právem toho státu, kterého jsou oba občany. Pokud jsou příslušníky různých států, tak toho, kde mají oba manželé obvyklý pobyt, v případě, že to není jasné, tak dle právního řádu České republiky. Jde tedy o kaskádovité uspořádání hraničních určovatелů, o kterém jsem výše v práci už psala.

Majetkové poměry manželů se v našem právním řádu označují jako společné jmění manželů (dále jen „SJM“). V cizích právních řádech se SJM označuje například jako úplné společenství majetku, společenství majetku nabytého za manželství, společenství majetku movitého, systém odděleného majetku, společenství majetku nabytého po dobu manželství apod.⁷⁸ Právní úprava ČR rozlišuje zákonný majetkový režim, majetkový režim založený na rozhodnutí soudu a smluvní modifikovaný režim mezi manžely. Otázka majetkových poměrů je velmi složité téma i bez přítomnosti zahraničního prvku, který celou věc může udělat ještě složitější, když např. manželé po dobu trvání manželství žijí v různých státech. Majetkové poměry se řídí právním řádem státu, ve kterém mají manželé obvyklý pobyt. V jiném případě právním řádem toho státu, kterého jsou oba manželé občany, případně právem českým.⁷⁹ Pořadí hraničních určovatелů je takto seřazeno z důvodu, že úprava majetkových poměrů se může dotknout i třetích osob, a proto je potřeba, aby úprava měla vztah s místem, kde manželé žijí.

Manželé si také vzájemné majetkové poměry mohou upravit smluvně a kolizní ustanovení se nachází v § 49 odst. 4 ZMPS. Smluvená úprava se tak bude řídit právním řádem státu, který byl v době sjednání rozhodný pro majetkové poměry manželů. Manželům je zároveň umožněna i volba práva, kdy se mohou dohodnout, zda se jejich majetkové poměry budou řídit právním řádem státu

⁷⁸ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. 8 vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, 430 stran. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0, s. 331.

⁷⁹ Ustanovení § 49 odst. 3 ZMPS.

jednoho z nich, státu kde má jeden z nich obvyklé pobyt, státu kde stojí předmětná nemovitá věc nebo mohou určit, že českým právním řádem. Taková dohoda musí být uzavřena notářským zápisem. Pokud se tato dohoda uzavírá v cizině, musí být formu odpovídající notářskému zápisu. Účelem takové úpravy je posílení ochrany jak budoucích manželů, tak případně i dotčených třetích stran. Určitý tlak na formálnost takové dohody slouží k tomu, aby manželé jednali s rozmyslem a byli seznámeni s důsledky volby konkrétního rozhodného práva.⁸⁰ Není tedy možné si zvolit libovolný právní řád, ale musí být takový, ke kterému mají manželé nějaké vazby. Volba práva je možná pouze, pokud daný právní řád smluvenou úpravu mezi manžely připouští.

4.1.1.2. Právní úprava v Evropské unii

Protože kolizní úprava osobních a majetkových poměrů manželů je poměrně důležitá oblast MPS, bylo pro EU žádoucí vytvořit společná pravidla, která by zajišťovala právní jistotu a předvídatelnost mezinárodních poměrů. Protože na území EU žije velké množství smíšených párů, bylo potřeba nastavit společná pravidla s ohledem k tomu, že nařízení Brusel II bis nejde pro řešení majetkových otázek mezinárodních párů použít a k tomu, že z nařízení Brusel I bis je tato problematika vyjmuta. Jednotná úprava tak s ohledem na uvedené byla vytvořena, ale není použitelná, protože ji ratifikovalo pouze malé množství členských států. Tato oblast tak byla vyřešena, stejně jako úprava rozvodu manželství, pomocí institutu posílené spolupráce.

Institut posílené spolupráce byl zaveden již Amsterodamskou smlouvou z roku 1997 a smyslem je, aby mohly členské státy v určitých právních oblastech intenzivněji spolupracovat. V současné úpravě ho nalezneme v ustanoveních čl. 20 SEU a čl. 326 - 334 SFEU. Státy tak v rámci spolupráce v určitých právních oblastech přijímají nová pravidla nad rámec unijního práva z důvodu, že není možné dosáhnout shody všech členských států. Posílená spolupráce by tak měla být užívána až jako poslední možnost, když není možné dosáhnout shody se všemi nebo alespoň většinou členských států. V rámci spolupráce tak vycházejí akty, které zavazují pouze zúčastněné členské státy. Minimální počet zúčastněných států je devět a posílená spolupráce je možná pouze v oblastech, které nespádají do výlučné pravomoci EU a nesmí být v rozporu s evropským právem.

---

⁸⁰ Z. FIŠEROVÁ In BŘÍZA, P., BŘICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 745 s. ISBN 978-80-7400-528-2, s. 260.

Dohoda členských států se předkládá ke schválení Evropské komisi a musí být schválena zvláštní procedurou. Státy, které se posílené spolupráce od začátku neúčastní, mohou k dohodě přistoupit.⁸¹

V oblasti majetkových poměrů smíšených párů podalo žádost o povolení posílené spolupráce celkem 17 členských států, kterými byla i ČR, dále Belgie, Bulharsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko. Souběžně s přijetím spolupráce byly přijaté také dva návrhy řízení upravující posílenou spolupráci - nařízení Rady o majetkových poměrech v manželství a nařízení Rady o majetkových důsledcích registrovaného partnerství. Potom bylo přijato nařízení Rady EU č. 1103/2016, provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti rozhodného práva a uznání a výkon rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství a nařízení upravující majetkové důsledky registrovaného partnerství.⁸² Toto nařízení tak doplňuje nařízení Brusel II bis, které neobsahuje úpravu těchto poměrů. Z působnosti nařízení jsou pak vyňaty oblasti, které jsou upraveny jinými nařízeními EU, jako je např. vyživovací povinnost, či záležitosti dědictví.

4.1.1.3. Mezinárodní smlouvy

V oblasti úpravy osobních a majetkových poměrů manželů je zapotřebí zkoumat, zda se na konkrétní právní poměr neaplikuje některá dvoustranná smlouva o právní pomoci. Hraničními určovateli v takových případech bývají společná státní příslušnost společné bydliště nebo lex fori.⁸³

Úmluva o právu rozhodném pro manželské majetkové poměry byla vypracována Haagskou konferencí roku 1978. Smluvními stranami této úmluvy jsou Rakousko, Francie, Lucembursko, Nizozemsko a Portugalsko. Česká republika není smluvní stranou této úmluvy. Snoubenci ve smíšeném manželství si na základě této úmluvy mohou vybrat rozhodné právo státu, jehož je jeden z nich občanem, státu ve kterém má jeden obvyklé bydliště, případně právo státu, kde bude mít jeden z manželů obvyklý pobyt po uzavření manželství.

---

⁸¹ Glosář shrnutí - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/enhanced_cooperation.html?locale=cs.

⁸² Nařízení Rady (EU) č. 1104/2016 ze dne 24. června 2016, o majetkových důsledcích registrovaného partnerství.

⁸³ Z. FIŠEROVÁ In BRÍZA a kol. 2014 op. cit., s. 262.

5. Judikatura

Protože zákon nebývá vždy naprosto jasný a ustanovení připouští různý výklad, je třeba pro nalezení správného řešení, či odpovědi na problém znát také judikaturu. Jde zásadně o rozhodnutí soudu vyššího stupně, které obsahuje obecný výklad určité právní normy nebo právního předpisu. Judikatura tak může v našem právním řádu dotvářet mezery v právní úpravě. Judikáty pak obsahují právní věty, které obsahují shrnutí a zobecnění na začátku takového soudního rozhodnutí a umožňují rychlejší orientaci. K dané problematice mi tedy přišlo jako vhodné, zařadit i vybranou judikaturu. Vzhledem k tomu, že téma je zaměřeno na řízení s mezinárodním prvkem, patří sem i judikatura Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“). Soudy členských států mají možnost podat SDEU žádost o rozhodnutí v předběžné otázce ve věci otázek týkajících se výkladu práva Evropské unie. Toto rozhodnutí je pro tazající se soud závazné a ve věci musí rozhodnout v jeho souladu. Stejně tak je závazné i pro ostatní vnitrostátní soudy členských států EU, pokud budou projednávat stejnou nebo skutkově podobnou věc.

5.1. Judikatura SDEU

Jedním ze základních pramenů MPS v oblasti rodinného práva je nařízení Brusel II bis. Nařízení je v kontextu této práce významné zejména pro určení mezinárodní soudní příslušnosti v řízení o rozvodu manželství. Nařízení přineslo modernější úpravu hraničního určovatele, kterým je obvyklé bydliště manželů.

Judikatura SDEU jako jediného soudu, který je oprávněn podávat právně závazný výklad ve věci unijních právních aktů má při aplikaci nařízení zvláštní význam. V této podkapitole dále rozeberu některou vybranou judikaturu SDEU.⁸⁴

5.1.1. Rozsudek ve věci C-289/20 - Obvyklé bydliště manžela – Rozvod

SDEU ve svém rozhodnutí upřesnil smysl a dosah hraničního určovatele „obvyklé bydliště manžela.“ Dle názoru SDEU takový pojem znamená, že manžel může mít pouze jedno obvyklé bydliště, i když žije střídavě ve dvou členských státech. V celé věci šlo o to, že manžel státní

---

⁸⁴ ZAVADILOVÁ, Marta, TUROŇOVÁ, Jana. Pravidla určování mezinárodní soudní příslušnosti dle nařízení Brusel II bis ve světle nejnovější judikatury Evropského soudního dvora. Právní rozhledy, 2010, č. 7, s. 246-252.

příslušník Francie a manželka státní příslušnice Irsku uzavřeli v Irsku v roce 1994 manželství. Manžel podal v roce 2018 u soudu prvního stupně (tribunal de grande instance de Paris) v Paříži návrh na rozvod manželství. Soud prvního stupně prohlásil, že není místně příslušný k tomu, aby ve věci mohl rozhodnout s ohledem na obvyklé bydliště manžela podle nařízení Brusel IIa.⁸⁵ Uvedený soud v odůvodnění uvedl, že manžel má osobní a rodinnou vazbu s Irskem, kde žil s manželkou a dětmi. Zároveň soud ale uvedl, že manžel již po dobu několik let pravidelně dojížděl do Francie z důvodu profesních zájmů. Soud tak uvedl, že manžel měl ve skutečnosti bydliště dvě, jedno ve Francii a jedno v Irsku.

Odvolací soud v Paříži (cour d'appel de Paris) se následně obrátil na SDEU ve věci určení soudů, které jsou v předmětném sporu příslušné k rozhodování o rozvodu. Uvedený soud položil SDEU předběžnou otázku, zda manžel, který žije střídavě ve dvou různých státech může mít dvoji obvyklé bydliště. K rozhodování o rozvodu manželství by tak byly příslušné oba soudy zmíněných členských států. Soudní dvůr následně ve svém rozsudku upřesnil pojem obvyklého bydliště manžela a uvedl, že ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel IIa může mít manžel pouze jedno obvyklé bydliště.

Vzhledem k tomu, že samotné nařízení pojem obvyklé bydliště manžela přesně nedefinuje, SDEU uvedl, že tento pojem musí být nadále vykládán jednotným způsobem. Soud zejména uvedl, že nařízení nepočítalo s možností, že bude mít jedna osoba obvyklé bydliště ve dvou různých státech. Taková pluralita by totiž mohla snížit právní jistotu, a bylo by obtížnější určit příslušné soudy k rozhodnutí sporu. SDEU s odkazem na stávající judikaturu ve věci obvyklého bydliště dítěte⁸⁶ určil, že pojem obvyklé bydliště má dva společné prvky. Jedním prvkem je vůle konkrétní dotčené osoby mít na uvedeném místě obvyklé centrum svých zájmů a druhým prvkem je přítomnost na území dotyčného členského státu, která by měla vykazovat určitý stupeň stability. Manžel tedy musí před podáním návrhu na rozvod manželství projevit vůli zřídit v místě svého obvyklého bydliště obvyklé centrum svých zájmů v tomto jiném členském státě. Dále by musel prokázat, že v místě tohoto obvyklého bydliště jeho přítomnost v tomto členském státě vykazuje značný stupeň stability. Přesto však soud nevyloučil, že manžel může mít sociální a rodinné vazby v místě předchozího bydliště, protože prostředí dospělé osoby totiž tvoří široké spektrum činností a

⁸⁵ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. 2003, L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243, dále jen „nařízení Brusel IIa“).

⁸⁶ Viz například rozsudek ze dne 28. června 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513.

rozmanitých zájmů a nelze od něj vyžadovat, aby se všechny tyto zájmy soustředily na území pouze jediného členského státu. SDEU tak věc uzavřel s tím, že přestože manžel může mít současně i několik různých bydlišť, v daném okamžiku může mít ve smyslu zmíněného ustanovení obvyklé bydliště pouze jediné.⁸⁷

5.1.2. Rozsudek ve věci C-930/19 État belge ze dne 2. září 2021 - Právo pobytu v případě domácí násilí

Právní věta: „*Pro účely zachování práva pobytu jednoho z manželů může být rozvodové řízení zahájeno po odchodu občana Unie z hostitelského členského státu. K zaručení právní jistoty se však státní příslušník třetí země, jenž se stal obětí domácího násilí páchaného jeho manželem či manželkou, který nebo která je občanem Unie, může dovolávat zachování odvozeného práva pobytu pouze tehdy, pokud je rozvodové řízení zahájeno v přiměřené lhůtě.*“

SDEU ve svém rozsudku rozhodl ve věci žalobce, alžírského státního příslušníka, který uzavřel manželství s žalovanou, francouzskou státní příslušnicí, kteří společně žili v Belgii. Žalobce po zhruba pěti letech společného soužití byl donucen jako oběť domácího násilí společnou domácnost opustit a najít si ubytování teprve v azylovém domě a poté v Tournai.

Následně manželovi ukončily belgické úřady pobyt. Důvodem bylo, že neprokázal vlastnictví dostatečných prostředků k pokrytí vlastních potřeb. Rozhodnutí bylo napadeno žalobou, kdy následně belgický soud z důvodu kolize evropského a belgického práva řízení přerušil za účelem položení SDEU předběžné otázky. Soudní dvůr už v předchozích rozhodnutích určil, že pokud občan EU před zahájením řízení o rozvodu manželství opustí členský stát, kde mají manželé obvyklé bydliště, právo pobytu státního příslušníka třetí země zanikne ve chvíli, kdy manžel opustil uvedený členský stát. SDEU následně dovodil, že pro účely zachování práva pobytu v členském státě, může být řízení o rozvodu manželství zahájeno po odchodu manžela z hostitelského státu EU. Příslušník třetí země, který se stal obětí domácího násilí ze strany manžela se může dovolat zachování svého práva pobytu na území členského státu, pokud bylo řízení zahájeno v přiměřené lhůtě po jeho odchodu.

---

⁸⁷ TISKOVÁ ZPRÁVA č. 211/21 Soudního dvora Evropské unie, v Lucemburku dne 25. listopadu 2021.

5.2. Judikatura ČR

5.2.1. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 21 Cdo 4096/2016

Právní věta zní: *„Rozvod manželství manželů, z nichž jeden je občanem Spojených států amerických a občanem Slovenské republiky, zatímco druhý jen občanem Spojených států amerických, se řídí právním řádem Spojených států amerických a nikoliv českým právem.“*

Ve věci se žalobce domáhal rozvodu manželství se žalovanou. Protože každý z manželů měl rozdílné státní občanství a jejich poslední společné bydliště bylo na území ČR, postupoval soud ve věci podle právní úpravy českého hmotného práva. Následně odvolací soud potvrdil usnesení prvostupňového soudu. Proti tomuto rozhodnutí podala žalovaná dovolání, ve kterém namítala, že soudy nesprávně dovodily použití českého právního řádu na řízení o rozvod manželství. Dovolání odůvodnila tím, že dle jejího názoru soudy nesprávně dovodily použitelnost českého práva.

Nejvyšší soud České republiky v dovolání následně uvedl, že rozhodné právo, které není upraveno nařízením Brusel II bis a vzhledem k tomu, že Česká republika není smluvním státem nařízení Řím III se posuzuje podle pravidel vnitrostátního práva. V řízení o rozvod manželství by tak mělo být rozhodnuto podle pravidel právního řádu, který je účastníkům nejbližší. Dle právního názoru Nejvyššího soudu předchozí soudy pochybily, když z důvodu dvojího občanství žalobce určili rozhodným právem české hmotné právo. Protože žalobce i žalovaní jsou občané USA, osobní poměry ose budou řídit také právem USA v souladu ustanovením § 50 odst. 1 ZMPS.

5.2.2. Nález Ústavního soudu II. ÚS 378/17-3, 9. 5. 2017

V uvedeném nálezu Ústavního soudu byl zrušen Rozsudek Krajského soudu v Brně, kterým bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces dle článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Stěžovatel spatřoval porušení svých práv zaručených Ústavou v tom, že dle jeho názoru nebyla zachována rovnost účastníků, když nezletilý syn nebyl právně zastoupen a dále byl vyslýchán bez přítomnosti opatrovníka ze strany cizí osoby se kterou si nemohl za krátkou dobu vytvořit pozitivní vztah. Dále označil rozhodnutí Městského soudu za nepřezkoumatelné, když nebyly řádně provedeny navrhovatelem uvedené důkazy. Dále soudy nesprávně posoudily jako

obvyklé bydliště rodičů bydliště matky ve Francii napřič tomu, že nezletilý syn žil v České republice, má zde otce a prarodiče, má zde kamarády a dochází sem do školy. Soudy se dále nezabývaly námitkou stěžovatele, že syn nemluví Francouzsky a matka, která aktuálně žije ve Francii nemá dostatečné materiální prostředky, aby se o syna postarala, když je nezaměstnaná a pobírá sociální dávky. Matka je navíc členkou ortodoxní židovské skupiny, ve které žije a s jejíž vírou se ani nezletilý syn ani stěžovatel neztotožňuje. Stěžovatel byl přesvědčen že soudy posoudily situaci syna v rozporu s jeho nejlepším zájmem a tyto své závěry dále ve stížnosti rozvedl. Oproti tomu matka nezletilého syna v řízení označila otcem tvrzené skutečnosti jako zkreslené a zavádějící. Dle jejího názoru stěžovatel syna dlouhodobě poštvává proti matce, což dle jejího názoru naplňuje skutkovou podstatu týrání nezletilého. Stěžovatel i přes vykonatelné rozhodnutí Městského soud v Brně odmítl ve lhůtě stanovené soudem syna předat do místa obvyklého bydliště ve Francii. Protože matka syna nenalezla v místě obvyklého pobytu stěžovatele, ani v místě pobytu synových prarodičů předala celou věc Policii ČR.

Na Ústavní soud se z vlastní iniciativy obrátil Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který shrnuto ve stručnosti uvedl, že v současné chvíli není v zájmu nezletilého syna, aby se vrátil zpátky k matce do Francie. K věci doložil psychologická vyšetření a uvedl, že syn odmítá jakoukoliv komunikaci s matkou, na styk reaguje velkým stresem a při styku vyhledává otce. Za těchto okolností by jeho předání do péče matky mělo negativní následky na jeho psychický vývoj možná i trvalého charakteru. Ústavní soud předal stížnost k vyjádřením Městskému soudu v Brně, otcí, matce i prarodičům nezletilého. Prarodiče matky ve vyjádření uvedly, že dcera s nimi, jakožto s „nečistými góji“ ukončila veškerý kontakt a neuvědomila je ani o narození nezletilého syna. Po návratu nezletilého se s ním v České republice často vídají a svou dceru považují za nezpůsobilou k výchově nezletilého.

V nálezu došel Ústavní soud k následujícímu závěru: *„Aplikace čl. 13, podle něhož soudní orgán není povinen nařídít neprodlené navrácení dítěte, jestliže je zde vážné nebezpečí, že návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace, by měla přicházet v úvahu pouze ve výjimečných případech. To nicméně nezabavuje soudy povinnosti důkladně, na základě zvážení konkrétních okolností věci zkoumat podmínky pro případné naplnění díkce tohoto ustanovení.“*⁸⁸

---

⁸⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2017, sp. zn. II. ÚS 378/17-3.

6. Závěr

Cílem práce byla analýza tématu rozvodu s mezinárodním prvkem po teoretické a zčásti i praktické stránce. Podkladem pro vypracování práce byly zejména zahraniční právní předpisy, předpisy evropského unijního práva a českého vnitrostátního práva. Dále judikatura ČR i SDEU, odborné články, údaje českého statistického úřadu apod.

Pozitivně bych ohodnotila zejména současný vývoj právní úpravy na mezinárodní i unijní úrovni. Zhruba v posledních dvaceti letech se díky činnosti Haagské konference a Evropské unie mezinárodní rodinné právo posunulo ve vývoji dopředu. Důkazem může být například nařízení Řím III, které bylo přijato v rámci posílené spolupráce členských zemí EU a byť se zrovna Česká republika posílené spolupráci nezúčastnila, vyjadřuje to určitou snahu evropských států ke spolupráci. Příkladem pozitivního vývoje u nás může být samotné ZMPS, které bylo kodifikováno tak, aby odráželo nadnárodní vývoj MPS.

Hlavní metody práce, které jsem si v úvodu stanovila byly metody deskriptivní a zčásti komparativní. Deskriptivní metodu jsem používala zejména, když jsem popisovala jednotlivé právní předpisy a jejich právní úpravu. Komparativní metodu jsem použila zejména v části práce, kde jsem srovnávala českou a německou právní úpravu. Dle mého názoru je české MPS ve srovnání s vyspělým členským státem EU na velmi vysoké úrovni.

První kapitola mé práce byl obecný úvod. Druhá kapitola mé práce byla zaměřena na mezinárodní právo rodinné a jeho prameny. Cílem této kapitoly bylo zařadit téma práce do právního odvětví. Práce je zařazena do problematiky mezinárodního práva rodinného, které je součástí MPS. Vzhledem k velkému počtu formálních pramenů jsem považovala za důležité uvést alespoň základní dělení, které napomůže orientaci v uvedené materii.

V další třetí kapitole jsem se již zaměřila na samotný rozvod manželství s mezinárodním prvkem. Nejdříve jsem alespoň stručně rozebrala úpravu rozvodu manželství v České republice, základní hmotnou úpravu, procesní aspekty, rozhodné právo. Dále jsem se věnovala obecným poměrům smíšeného manželství a jeho uzavření, která je často důležité i pro jeho rozvod. Dále jsem v práci rozlišila rozvod manželství s občanem členského státu Evropské unie a rozvod manželství s

občanem třetího státu, který není členem Evropské unie. V rámci posledního jsem ještě rozebrala výsledky dotazníku, který byl určen osobám, které s rozvodem manželství s mezinárodním prvkem mají zkušenost. Dotazníkem jsem cílila zejména na osobní zkušenosti a názory respondentů, vzhledem k tomu, že jsem při vypracování dotazníku předpokládala, že ho budou vyplňovat respondenti bez právního vzdělání. Výsledky dotazníku byly pro mě poměrně překvapivé a některé odpovědi byly až úsměvné. Přestože drtivá většina respondentek měla partnera ze zemí jako jsou Egypt nebo Tunisko, považovala řízení o rozvodu manželství poměrně přehledné. Za úsměvné jsem považovala zejména odpovědi na otevřenou poslední otázku, kdy jsem se tázala, zda by respondenti chtěli něco dodat, dostala jsem odpověď „už nikdy víc.“ Dále jsem v rámci této části práce stručně rozebrala i téma mezinárodních únosů dětí.

V další čtvrté kapitole jsem se věnovala srovnání právní úpravy v České republice a ve Spolkové republice Německo. V této kapitole jsem se věnovala rozdílům ve vnitrostátní právní úpravě jednotlivých zemí, dále kolizní úpravě a rozhodnému právu, kolizní úpravě osobních a majetkových poměrů manželů a rozebrala jsem společná pravidla přijatá v rámci členství EU a společné mezinárodní smlouvy v předmětné oblasti.

Pátá kapitola byla zaměřena na judikaturu, kdy jsem ji rozlišila na českou judikaturu a na judikaturu SDEU. V rámci této kapitoly jsem rozebrala jednotlivá rozhodnutí, která mi vzhledem k probírané materii přišla užitečné nebo zajímavá. Poslední šestá kapitola už je samotný obecný závěr.

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je rozvod manželství s mezinárodním prvkem. Při zpracovávání tématu jsem zohlednila vývoj vnitrostátní právní úpravy, úpravy evropského unijního práva a úpravu práva na mezinárodní úrovni.

Práce je rozdělena do šesti kapitol, přičemž začíná obecným úvodem. Druhá kapitola je zaměřena na mezinárodní právo rodinné a jeho prameny. Tato kapitola má napomoci lepší orientaci ve velkém počtu formálních pramenů práva. Třetí kapitola se zabývá již samotným rozvodem manželství s mezinárodním prvkem. Čtvrtá kapitola je zaměřena na srovnání české a německé právní úpravy. Pátá kapitola pak obsahuje vybranou judikaturu, která se vztahuje k probírané materii. Šestá kapitola je obecný závěr, který shrnuje poznatky dané práce.

Klíčová slova

- Rozvod manželství s mezinárodním prvkem
- Mezinárodní právo rodinné
- Kolizní normy
- Rozhodné právo

Abstract

The topic of this Master's thesis is divorce with an international element. In the thesis I worked with the development of national legislation, the regulation of European Union law and the regulation of law at the international level.

The thesis is divided into six chapters, starting with a general introduction. The second chapter focuses on international family law and its sources. This chapter is intended to help improve orientation in a large number of formal sources of law. The third chapter deals with the divorce itself with an international element. The fourth chapter focuses on the comparison of Czech and German legislation. The fifth chapter then contains selected case law, which relates to the discussed topic. The sixth chapter is a general conclusion that summarizes the whole work.

Keywords

- Divorce with an international element
- International family law
- Conflict of law rules
- Applicable law

Seznam zkratek:

- **MPS** - Mezinárodní právo soukromé
- **ZMPS** - Zákon o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb.
- **OZ** - Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.
- **OSŘ** - Zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád
- **ZŘS** - Zákon č. 292/2013 Sb. Zákon o zvláštních řízeních soudních
- **Ústava** - Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- **EGBGB** - Uvozovací zákon k občanskému zákoníku (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche)
- **Brusel II** - Nařízení rady (ES) č. 1347/2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem
- **Brusel II bis** - Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a zrušení nařízení Brusel II
- **Řím III** - Nařízení Rady EU č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky
- **ČR** - Česká republika
- **SRN** - Spolková republika Německo
- **NDR** - Německá demokratická republika
- **EU** - Evropská unie
- **SDEU** - Soudní dvůr Evropské unie
- **SEU** - Smlouva o Evropské unii
- **SFEU** - Smlouva o fungování Evropské unie
- **SJM** - Společné jmění manželů
- **MS** - Mezinárodní smlouva/smlouvy

Seznam použitých zdrojů

• Knižní publikace

- BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Mezinárodní právo soukromé evropských zemí: překlady předpisů mezinárodního práva soukromého s poznámkami a související informace. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-309-7.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Klára DRLIČKOVÁ, Tereza KYSELOVSKÁ a Jiří VALDHANS. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3.
- MALACKA, Michal a Lukáš RYŠAVÝ. Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-519-7.
- ŠMÍD, Ondřej a Renáta ŠÍNOVÁ. Rozvod manželství. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-66-3.
- KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní právo soukromé. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0.
- ONDŘEJ, Jan. Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní, 5., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 491 s. ISBN 978-80-7380-506-7.
- PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6.
- PFEIFFER, Magdalena. Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7.
- KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7., opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009. ISBN 978-80-7239-231-5.
- VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Jaromír TAUCHEN. Vývoj soukromého práva na území českých zemí. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-6005-0.

• Odborné články

- PFEIFFER, Magdalena. Kolizní nástrahy smluveného majetkového režimu manželů. Ad Notam, 2019, č. 1
- HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. Přípustnost prorogace ve věcech manželských s cizím prvkem - současný stav z pohledu českých soudů. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4
- PFEIFFER, Magdalena. Obvyklý pobyt v evropském rodinném právu. Soudní rozhledy. 2013. č. 3, ISSN 1211-4405.
- PFEIFFER, Magdalena. Unifikace rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky v režimu posílené spolupráce rozdělila Evropu. Právo a rodina. 2011, č. 4, ISSN 1212-866X.
- ZAVADILOVÁ, Marta, TUROŇOVÁ, Jana. Pravidla určování mezinárodní soudní příslušnosti dle nařízení Brusel II bis ve světle nejnovější judikatury Evropského soudního dvora. Právní rozhledy, 2010, č. 7
- CIRBUSOVÁ, Martina, ROGALEWITZOVÁ, Romana. Násilí v rodině a mezinárodní únos dítěte jako následek. Právník, 2014, č. 9
- TISKOVÁ ZPRÁVA č. 211/21 Soudního dvora Evropské unie, v Lucemburku dne 25. listopadu 2021.

• Internetové zdroje

- Demografie ČR. Český statistický úřad [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/oblasti-statistiky/demografie>.
- SŇATKY A ROZVODY. Český statistický úřad [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>.
- Zvláštní matrika : Brno-střed. Úvodní stránka : Brno-střed [online]. Copyright © 2022 Statutární město Brno, městská část Brno [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://www.brno-stred.cz/urad-mc/zivotni-situace/matrika/zvlastni-matrika>
- Viz Evropská komise. Tisková zpráva IP/16/449 [online]. Publikováno 2. března 2016 [cit. 16. 8. 2016]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-449_cs.pdf.
- Etude sur les regimes matrimoniaux des couples maries et sur lepatrimoine des couples non maries dans le droit international prive et le droit interne des etats membres de

l'Union européenne [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/regimes/report_regimes_030703_fr.pdf.

- Dvoustranné smlouvy. www.justice.cz [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>.
- HCCH | #28 - Status table. HCCH | Splash [online]. Copyright © HCCH 1951 [cit. 27.03.2022]. Dostupné z: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=24>.
- Glosář shrnutí - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/enhanced_cooperation.html?locale=cs.

• **Soudní judikatura**

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 21 Cdo 4096/2016
- Nález Ústavního soudu II. ÚS 378/17-3, 9. 5. 2017
- Rozsudek ve věci C-930/19 État belge ze dne 2. září 2021 - Právo pobytu v případě domácí násilí
- Rozsudek ve věci C-289/20 - Obvyklé bydliště manžela – Rozvod
- Rozsudek Soudního dvora věc C-68/07 Lopez vs Lizaso

• **Komentář zákona**

- SVOBODA, J. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 745 s. 133, ISBN 978-80-7400-528-2
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KORNEL, Martin, KYSELOVSKÁ, Tereza. § 755 [Důvody pro rozvod – kvalifikovaný rozvrat]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020

• Právní předpisy

• **Zákony**

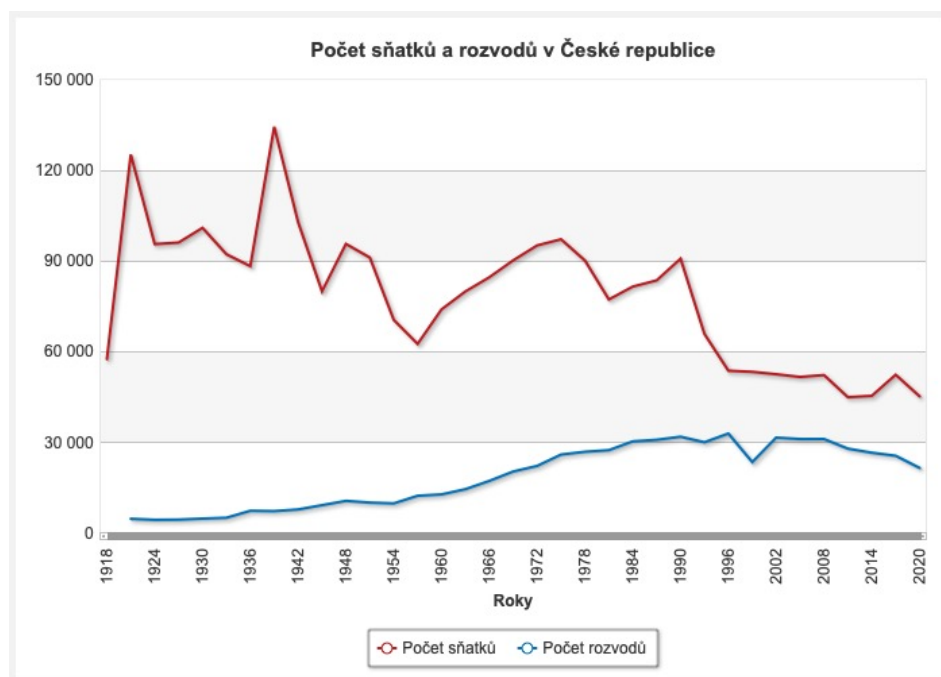
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 94/1963 Sb., Zákon o rodině
- Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů
- Uvozovací zákon k občanskému zákoníku (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche)

• **Předpisy Evropské unie**

- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Brusel II bis)
- Nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem (Brusel II)
- Nařízení Rady EU č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Řím III)
- Nařízení Rady (EU) č. 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství.
- Nařízení Rady (EU) č. 1104/2016 ze dne 24. června 2016, o majetkových důsledcích registrovaného partnerství
- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. 2003, L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243, dále jen „nařízení Brusel IIa“)

- **MS**
- Smlouva o přistoupení České republiky a dalších zemí k EU (publ. pod č. 44/2004 Sb. m. s.)
- Smlouva o Evropské unii - Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie (2016/C 202/01)
- Smlouva o fungování Evropské unie - Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie (2016/C 202/01)
- Úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití.(publ. pod č. 131/1976 Sb.)
- Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití z 1.6.1970, která je závazná pro ČR vyhl. č. 131/1976 Sb.
- Tunis, 12. 4. 1979; č. 40/1981 Sb.

- **Obrázky**

Obrázek č. 1 - ČSÚ. czso.cz [online]. [cit. 28.3.2022]. Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>

Obrázek č. 2 - ČLENSKÉ ZEMĚ HAAGSKÉ ÚMLUVY. Právní prostor [online]. [cit. 28.3.2022].

Dostupný na WWW: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/mezinarodni-unos-ditete>